

Samen werken, samen leren

Samen: bedrijfsleven, leraren, leerlingen en ouders

ONDERZOEK NAAR STAGE EN BPV IN ZAA NSTAD

APRIL 2009

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	
1.1	Inleiding	2
1.2	De verschillende vormen van stage en BPV in vmbo en mbo	5
2	Stage en BPV: een onderzoek in het bedrijfsleven	
2.1	Werkwijze van het onderzoek in het bedrijfsleven	7
2.2	Analyse onderzoeksgegevens	7
2.3	Conclusies.....	19
3	Stage en BPV: een onderzoek onder onderwijspersoneel en deelnemers mbo	
3.1	Werkwijze van het onderzoek	20
3.2	Analyse onderzoeksgegevens	20
3.3	Conclusies.....	26
4	Stage en BPV: een onderzoek onder onderwijspersoneel vmbo	
4.1	Werkwijze van het onderzoek onder onderwijspersoneel vmbo	27
4.2	Analyse onderzoeksgegevens	28
4.3	Conclusies	33
5	Stage en BPV: een onderzoek onder ouders 4^e jaars leerlingen vmbo	
5.1	Werkwijze van het onderzoek onder ouders 4 ^e jaars leerlingen vmbo.....	34
5.2	Analyse onderzoeksgegevens	35
5.3	Conclusies.....	42
6 A	Stage en BPV: een onderzoek onder 4^e jaars leerlingen vmbo	
6.1	Werkwijze van het onderzoek onder 4 ^e jaars leerlingen vmbo	43
6.2	Analyse onderzoeksgegevens	44
6.3	Conclusies	50
6 B	Doorstroommonitor 4^e jaars leerlingen vmbo	
6.4	Inleiding	51
6.5	Analyse monitorgegevens	52
6.6	Conclusies.....	54
7	Eindconclusies en aanbevelingen	
7.1	Eindconclusies.....	55
7.2	Aanbevelingen	57
7.3	Antwoorden algemene vragen	59

---

1 INLEIDING

1.1 Inleiding

Startbaan

Startbaan is een vmbo & mbo samenwerkingsproject in Zaanstad dat tot doel heeft schooluitval en schoolvertraging tegen te gaan. Het project wil schoolsucces voor de leerlingen van het vmbo en de deelnemers van het mbo bevorderen. Startbaan beoogt de leerlingen / deelnemers in de keten vmbo-mbo via een doorlopende leerweg aan ten minste een primaire startkwalificatie te helpen.

Het driejarige project, dat in 2007 van start is gegaan, wordt mede mogelijk gemaakt door subsidie van de Gemeente Zaanstad.

Het is algemeen bekend dat leerlingen uitvallen bij de overstap van vmbo naar mbo: door een verkeerde keuze voor een vervolgopleiding en/of door het ontbreken van een beroepsbeeld dan wel door motivatieproblemen. Startbaan werkt gericht aan het verkleinen, dan wel wegnemen, van de risico's die de jongeren lopen en die de kans op uitval verkleinen.

Startbaan onderzoekt, verzamelt informatie en vindt antwoorden om vervolgens gericht te kunnen werken. Startbaan wil antwoord op de volgende vragen:

Hoeveel leerlingen vallen er in Zaanstad uit bij de overstap van vmbo naar mbo?

Hoeveel leerlingen lopen vertraging op (of vallen uit) door het ontbreken van een goed beroepsbeeld, door een verkeerde keuze voor een vervolgopleiding of door motivatieproblemen?

MKB-Zaanstreek

MKB-Zaanstreek zet zich in voor goede opleidingstrajecten om de talenten van toekomstige werknemers te benutten, om te zorgen dat goed geschoolde beroepskrachten in voldoende mate op tijd beschikbaar zijn om de consequenties van de vergrijzing, in met name de sector techniek, te kunnen opvangen en het tij te kunnen keren. Het doel is om de aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren. Goed gemotiveerde leerlingen en deelnemers zijn een voorwaarde om op termijn succesvol te kunnen zijn. MKB-Zaanstreek ziet het belang van stage en de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven in om te zorgen dat de leerling een goed beroepsbeeld ontwikkelt en door ervaring op de werkvloer een verantwoorde en persoonlijke keuze voor een vervolgopleiding kan maken. Ook werkt MKB-Zaanstreek gericht aan een long-life-learning beleid voor al haar werknemers en creëert zij toekomstkansen voor haar leden.

Gezamenlijk onderzoek Startbaan en MKB-Zaanstreek

Startbaan en MKB-Zaanstreek hebben elkaar in het voorjaar van 2008 gevonden en zijn samen aan de slag gegaan met de voorbereiding van een breed onderzoek naar de stand van zaken en de ervaringen met stage (in het vmbo) en beroepspraktijkvorming (afgekort BPV) in het mbo. Uitgangspunt is dat stage en BPV een belangrijk onderdeel vormen van de onderwijsopleidingen vmbo en mbo. In dit rapport geven leerlingen/deelnemers, ouders, onderwijspersoneel vmbo & mbo en het bedrijfsleven in de Zaanstreek hun visie op stage en BPV.

Het rapport geeft ook antwoord op de vragen:

- Hoe vinden de leerlingen de stageplaatsen?
- Zijn er voldoende stageplaatsen?
- Vinden ook niet-Nederlandse leerlingen een stageplaats?
- Welke rol speelt het onderwijs bij het vinden van een stageplaats?
- Wat leert de leerling op de stageplaats?
- Welke ervaringen zijn belangrijk en waardevol?

- Zijn de stagiairs ook lastig voor het bedrijf of zien de bedrijven het als een kans om toekomstige werknemers in het eigen bedrijf op te leiden?
- Zijn de bedrijven waar de leerlingen stage lopen allen erkend of zijn er ook nog niet-erkende leerbedrijven in de Zaanstreek?

Bovenstaande is een greep uit de veelheid aan vragen die we hebben voorgelegd aan:

- De bedrijven
- Het onderwijspersoneel vmbo
- Het onderwijspersoneel mbo
- Ouders van 4^e jaars leerlingen vmbo
- Leerlingen 4^e jaars vmbo

Tevens hebben de vragen, die tijdens de Stageconferentie Zaanstad (op 8 februari 2006) aan de orde zijn geweest, een plaats gekregen in dit onderzoek en zijn deze voorgelegd aan het bedrijfsleven en het onderwijs.

Vertegenwoordigers van politieke partijen

De vertegenwoordigers van politieke partijen willen met name inzicht verkrijgen in de omvang van stageplaatsen en het niet kunnen starten, vervolgen en afmaken van de opleiding als gevolg van een tekort aan stageplaatsen.

Stageonderzoek

De voorbereiding van het stageonderzoek begon in februari 2008. De afname van de vragenlijsten en de interviews duurde van juli tot en met november. De verwerking van de gegevens heeft plaatsgevonden in het 4^e kwartaal van 2008. In december en januari is begonnen met het schrijven van het rapport, het trekken van conclusies en het opstellen van adviezen.

Aan het onderzoek hebben de volgende Zaanse vmbo-scholen meegewerkt: Compaen VMBO, Pascal Zuid VMBO, Compas VMBO, Saenredam College en Trias VMBO. Namens het mbo heeft het Regio College, locatie Zaandam deelgenomen. MKB-Zaanstreek heeft voor de deelnemende Zaanse bedrijven een coördinerende rol vervuld.

Werkwijze onderzoek

Interviews (met leerlingen), schriftelijke vragen (voor ouders en onderwijspersoneel) en digitale vragen (voor het bedrijfsleven) hebben een grote hoeveelheid onderzoeksgegevens opgeleverd. Waar mogelijk zijn aan alle geënquêteerden dezelfde vragen voorgelegd.

Per groep geënquêteerden zijn de onderzoeksgegevens geanalyseerd. Deze analyses treft u, per onderzoeksgroep, aan van pagina 7 tot en met pagina 54.

Op basis van de analyses zijn, per onderzoeksgroep, conclusies getrokken.

De conclusies van het bedrijfsleven treft u aan op pagina 19, van het onderwijspersoneel en deelnemers mbo op pagina 26, van het onderwijspersoneel vmbo pagina 33, van de ouders op pagina 42, en van de leerlingen vmbo op pagina 50.

De eindconclusies en aanbevelingen treft u aan op pagina 55 en 57. Op pagina 59 staan de antwoorden op de bovengenoemde algemene vragen.

Economische omstandigheden 2008 / 2009

Het onderzoek onder bedrijven, onderwijspersoneel, leerlingen en ouders heeft plaats gevonden in de schooljaren 2007-2008 (bedrijfsleven en mbo) en 2008-2009 (bedrijfsleven en vmbo). In deze jaren was de economische crisis nog niet in alle hevigheid merkbaar en voelbaar in met name het bedrijfsleven. Het is dan ook belangrijk om erbij stil te staan dat de vragen zijn gesteld en beantwoord in een relatief rustige en redelijke stabiele economische periode. Waren de vragen een jaar of half jaar later gesteld, dan waren de antwoorden wellicht van een minder optimistische strekking geweest. Het is dus zaak om de uitkomsten van dit onderzoek als een tijdsgebonden indicatie te zien. Ook de eindconclusies en aanbevelingen kunnen het best in die context gezien worden. De meeste conclusies en aanbevelingen kunnen in elke tijd worden toegepast, maar sommige conclusies en aanbevelingen zijn in deze tijd minder bruikbaar.

Nawoord

We hebben met plezier samengewerkt om dit onderzoek mogelijk te maken. Van die samenwerking hebben we veel van elkaar geleerd. We waren verrast door de grote bereidheid om deel te nemen aan het onderzoek. Vooral ouders lieten zich van hun beste kant zien. We zijn blij met de uitkomsten van het onderzoek. Uitkomsten die wellicht te verwachten waren, maar ook uitkomsten die een ander licht werpen op stage en BPV en op veronderstelde zaken.

We hebben met bewondering gekeken naar de grondige volharding van Matthijs Dekker bij het verwerken van alle gegevens, het ontwerpen en schrijven van het onderzoeksverslag en het mee helpen met het opstellen van de conclusies en adviezen. Vooral zijn secuur werken met oog voor detail en het verwerken van de gegevens in de grafieken en diagrammen hebben bijgedragen aan een leesbaar rapport. We zijn Matthijs dan ook veel dank verschuldigd.

Misschien komt u bij het lezen van het onderzoeksverslag onduidelijkheden tegen of roept de informatie vragen bij u op. Het kan zijn dat u wilt reageren of dat u aanvullende informatie voor ons hebt. Het moge duidelijk zijn, dat we uitzien naar uw reactie. Sterker nog ... we rekenen op u!

Sanna Sutter, regiomanager MKB-Zaanstreek (sutter@zaanstreek.mkb.nl of 020-4486727)

Annette Hoeksema, projectleider Startbaan (a.hoeksema@ovo-zaanstad.nl of 075-6401548)

1.2 De verschillende vormen van stage en BPV in vmbo en mbo

Binnen het vmbo en mbo wordt er onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten stages:

vmbo:

1. **Snuffelstage:** een snuffelstage of oriëntatiestage (ook wel AEL genoemd) vindt plaats in het derde en vierde leerjaar van het vmbo theoretische leerweg. Deze stage is niet direct gericht op het verkrijgen van beroepsvaardigheden. Een snuffelstage beoogt de leerlingen ervaring op te laten doen met verschillende werkzaamheden, wat hen ondersteunt bij het maken van de keuze voor een bepaalde sector en toekomstig beroep. Ook ontwikkelen leerlingen tijdens de snuffelstage bepaalde sociale vaardigheden, zoals een zakelijk (telefoon)gesprek voeren, omgaan met collega's en op tijd komen. Een snuffelstage duurt één tot drie weken.
2. **Beroepsoriënterende stage:** een beroepsoriënterende stage vindt plaats in het derde en vierde leerjaar van het vmbo in de basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen. De beroepsoriënterende stage is gericht op het opdoen van ervaring in de door de leerling gekozen beroepsrichting. Tevens wordt er aandacht besteed aan het aanleren van beroepsvaardigheden en de juiste beroepshouding. De leerling krijgt door middel van deze stage een beeld van wat de door hem/haar gekozen beroepsrichting inhoudt. Deze vorm van stage kan in blokvorm (een periode van een aantal weken) of in lintvorm (gedurende een langere periode één of meer dagen per week) worden aangeboden.
3. **Leerwerktrajecten:** sinds 2001 bestaan in het vmbo ook de leerwerktrajecten. Deze zijn door het ministerie van OC en W in het leven geroepen voor vmbo-leerlingen met een praktische leerstijl. Door een deel van het programma te vervangen door praktijk, worden deze leerlingen in de gelegenheid gesteld een vmbo-diploma te halen in de basisberoepsgerichte leerweg op een manier die beter bij hen past. In het derde en vierde leerjaar van de opleiding gaat de leerling een groot deel van de week niet naar school, maar werkt in een bedrijf. Het leerwerktraject is een stage. De stage is voorwaardelijk voor de diplomering.

NB. Voor de snuffelstage en voor de beroepsoriënterende stage is het niet verplicht dat het bedrijf een erkend leerbedrijf is. Voor de leerwerktrajecten daarentegen is het verplicht dat het bedrijf een erkend leerbedrijf is.

mbo:

In het mbo kunnen beroepsopleidingen op vier niveaus gevolgd worden:

- Niveau 1: de assistent-opleidingen. Zij duren een half jaar tot een jaar en leiden op voor eenvoudige uitvoerende werkzaamheden. Afronding wordt niet beschouwd als een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt.
- Niveau 2: de basisberoepsopleidingen. Dit zijn twee- tot driejarige opleidingen voor uitvoerend werk.
- Niveau 3: de vakopleidingen. Deze duren twee tot vier jaar en leiden op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden.
- Niveau 4: de middenkaderopleidingen (drie tot vier jaar) en de specialistenopleidingen (kopstudies van een tot twee jaar). Zij leiden op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden met brede inzetbaarheid of hoge specialisatie. Een leerling die een opleiding op niveau 4 heeft behaald, kan eventueel doorstromen naar het hoger beroepsonderwijs.

In het mbo wordt stage Beroepspraktijkvorming (BPV) genoemd.

Kenmerk van het mbo is dat een (substantieel) deel van het leren in de praktijk plaatsvindt. Voor deelnemers die onderwijs in de BOL (beroepsopleidende leerweg) variant volgen, beslaat de BPV 20-60% van de

opleidingstijd. Voor deelnemers die een BBL-opleiding volgen (beroepsbegeleidende leerweg, deze deelnemers hebben een arbeidscontract bij een werkgever) is dat minimaal 60%. Deze deelnemers gaan meestal 1 dag per week naar school, daarnaast leren ze in de praktijk op hun werk. Dat wordt voor deze deelnemers BPV genoemd. De BPV is altijd een verplicht onderdeel en noodzakelijk voor het behalen van het diploma.

Een deelnemer van een mbo opleiding mag alleen bij een erkend leerbedrijf (geaccrediteerd door één van de 17 Kenniscentra Beroepsonderwijs en Bedrijf) de BPV-periode doorbrengen. Als een bedrijf niet erkend is, kan accreditatie bij het betreffende kenniscentrum aangevraagd worden.

Onderscheiden kunnen worden:

- 4. BPV BBL (ook wel genoemd leerwerkbanen):** BBL-deelnemers hebben een contract bij een werkgever. Mensen die zich aanmelden voor een BBL-opleiding hebben in sommige gevallen bij de start van de opleiding nog geen (leerwerk)baan. Zij hebben (bij de start van de opleiding in september) tot december tijd om een baan te vinden. Het hebben van een leerwerkbaan is cruciaal voor het kunnen vervolgen van de BBL-opleiding, omdat een aanzienlijk deel van de opleiding in de praktijk plaatsvindt. BBL-deelnemers kunnen zowel “oudere” deelnemers zijn, die bijvoorbeeld door hun werkgever in staat worden gesteld zich bij te scholen. Maar ook jongeren die direct van het vmbo komen, kunnen een keuze maken voor een BBL-opleiding.
- 5. BPV BOL:** Voor alle deelnemers die een BOL-opleiding volgen, is de BPV onderdeel van de opleiding. De BPV kan op verschillende momenten in de opleiding gepland worden en op verschillende manieren (bijvoorbeeld blokstage, lintstage) georganiseerd worden. Bij de keuze van stageperiodes en wijze waarop de stage wordt georganiseerd, wordt meestal rekening gehouden met de sector/het type bedrijven/het type werkzaamheden. Zo komen in sectoren waar veel werk is in een bepaald seizoen (zoals toerisme) meer blokstages voor. Er zijn opleidingen die al in het eerste jaar beginnen met een (korte) BPV-periode, zodat deelnemers de werksoort (beter) leren kennen, en een beter beeld krijgen van hun toekomstige beroep. Voor niveau 1 opleidingen (eenjarig) geldt logischerwijs dat deelnemers al in het eerste jaar een BPV-periode hebben. Naast de oriënterende functie en het kennismaken met het beroep, moet de BPV vooral gezien worden als praktijkleerplek waar deelnemers kunnen werken aan het ontwikkelen van hun competenties. Het gaat om het leren van de beroepsvaardigheden die noodzakelijk zijn om te kunnen functioneren als beroepsoefenaar in een levensechte context. De BPV maakt voor een BOL-deelnemer 20-60% van de onderwijstijd uit, dat is afhankelijk van de keuze die de betreffende opleiding daarin gemaakt heeft.

2 STAGE EN BPV: EEN ONDERZOEK IN HET BEDRIJFSLEVEN

2.1 Werkwijze van het onderzoek in het bedrijfsleven

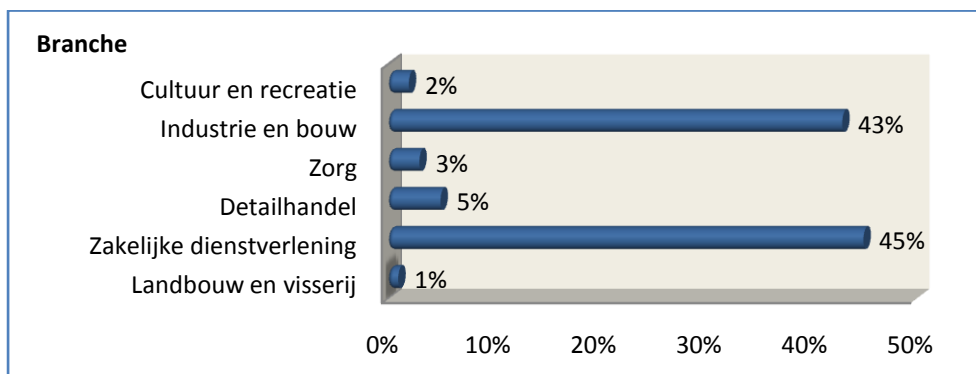
In april 2008 is een enquête opgesteld voor het bedrijfsleven. In deze enquête zijn vragen en stellingen uitgeschreven om vele onduidelijkheden, vragen en onzekerheden over stages te verhelderen. Het onderzoek geeft inzicht in de ervaringen met de verschillende vormen van stages vanuit het Zaanse bedrijfsleven.

In juli 2008 is een e-mail verstuurd naar 749 ondernemers die gevestigd zijn in de Zaanstreek. Er is gebruik gemaakt van het ondernemersbestand van MKB-Zaanstreek en de Ondernemerskring Zaanstreek. In deze e-mail stond een link naar een website waar de enquête digitaal ingevuld kon worden. Het onderzoek is afgesloten op 1 oktober 2008. 103 ondernemers hebben de enquête ingevuld. Het response percentage is 13,8%. Van de 103 ingevulde enquêtes waren er 99 bruikbaar om de resultaten te verwerken.

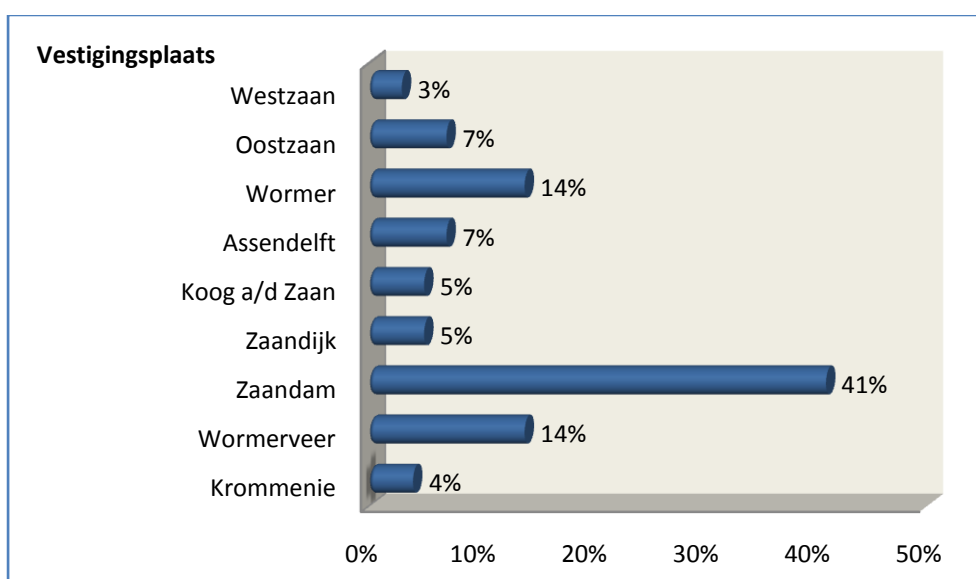
2.2 Analyse onderzoeksgegevens

Aan dit onderzoek hebben 99 bedrijven deelgenomen.

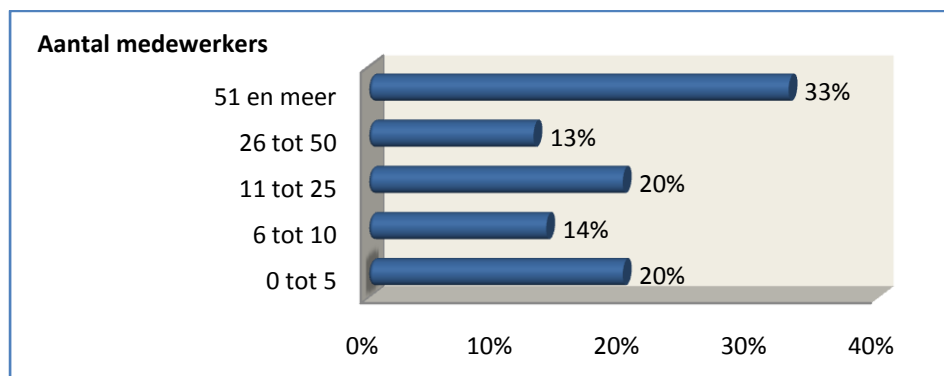
2.2.1 Bedrijven naar branche ingedeeld.

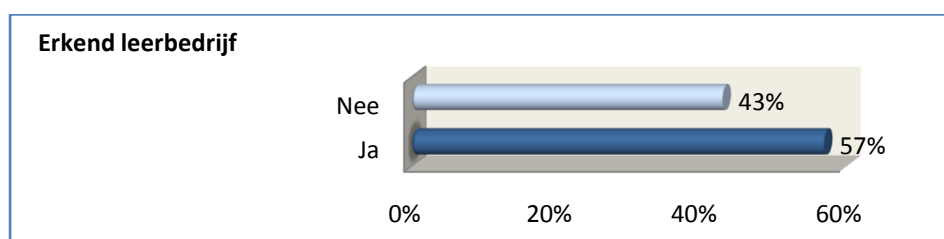
2.2.2 De deelnemende bedrijven zijn gevestigd in verschillende (deel) gemeenten.

2.2.3 Een overzicht naar de grootte van de deelnemende bedrijven (in Fte).

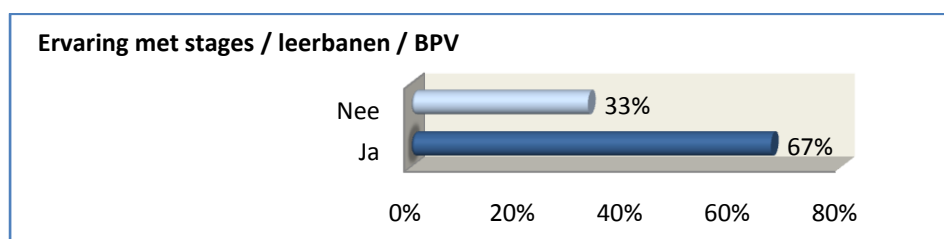
2.2.4 Hieronder een diagram met percentages of het deelnemende bedrijf een erkend leerbedrijf is of niet.

2.2.5 In onderstaand diagram staat weergegeven of de deelnemende bedrijven bekend zijn met de voorwaarden van een erkend leerbedrijf.

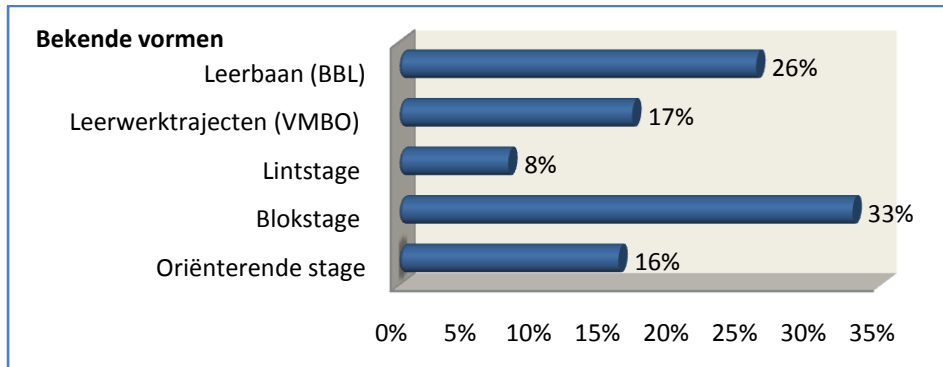

2.2.6 Hieronder staat een diagram met percentages welke deelnemende bedrijven ervaringen hebben met stages/leerbanen/BPV.

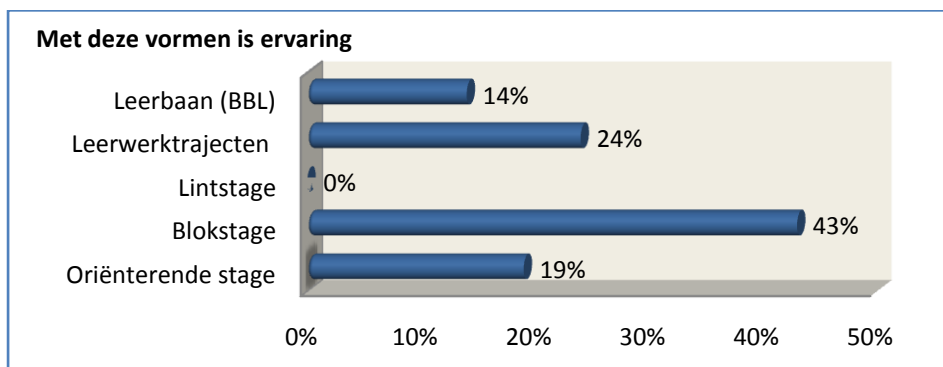

De respondenten die geen ervaring hebben met stages, gaven geen antwoord op de verdere vragen in dit onderzoek. In de volgende diagrammen zijn de antwoorden van de overige 67% van de bedrijven weergegeven.

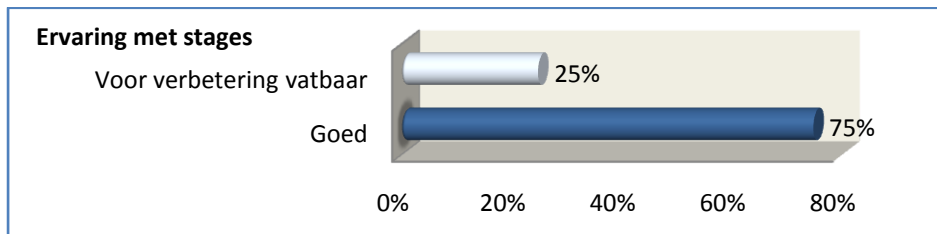
2.2.7 Hieronder staat aangegeven met welke vormen van stage de deelnemende bedrijven bekend zijn.

2.2.8 Ook is gevraagd met welke vormen van stage men werkt of heeft gewerkt.

2.2.9 De respondenten is gevraagd naar de ervaringen met deze vormen van stage.

De volgende redenen worden genoemd waarom de ervaringen met stages goed zijn:

- Het is een middel om te komen tot een toekomstgericht personeelsbeleid.
- Het is een goede manier om aan nieuw vast personeel te komen: stagiairs blijven vaak na de opleiding bij het bedrijf werken.
- Het werken met jonge mensen kan in bepaalde opzichten anderen stimuleren. Stagiairs kunnen voor een frisse wind in de organisatie zorgen.
- Een gemotiveerde leerling krijgt de gelegenheid om de schoolopleiding in de praktijk te zien.
- Mits de omvang van het bedrijf zich hiervoor leent, kan een stagiair(e) met verschillende banen in de branche kennismaken.
- In sommige sectoren, vooral genoemd worden de transportsector, het bankwezen en de metaalsector, zijn stagiairs direct van nut door hun opleiding dan wel hun motivatie.

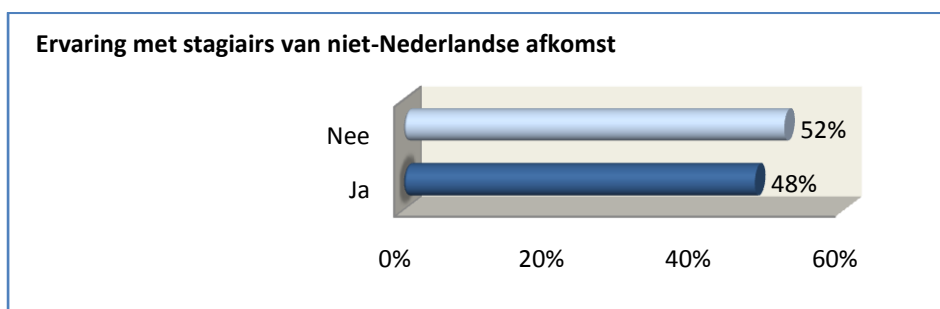
De volgende redenen worden genoemd waarom de stages voor verbetering vatbaar zijn:

- De opleiding van de stagiair(e) sluit niet altijd aan bij wat er in de praktijk wordt verwacht. Vooral genoemd worden de vaardigheden en het algemene opleidingsniveau.
- Stagiairs zijn niet altijd gemotiveerd. Deze reden wordt verschillende malen genoemd.

Van de onderzoeksgegevens bij de vragen 2.2.3 tot en met 2.2.9 kan het volgende onderscheid gemaakt worden naar branche:

		Industrie en bouw	Detailhandel	Recreatie	Zakelijke dienstverl.	Zorg
Onderzoeksgegevens per branche						
Aantal respondenten		43	5	2	45	3
2.2.3. Hoeveel medewerkers (Fte) heeft uw bedrijf?	0 tot 5	12%	0%	0%	30%	33%
	6 tot 10	7%	60%	0%	17%	0%
	11 tot 25	14%	0%	0%	30%	33%
	26 tot 50	21%	0%	0%	5%	33%
	51 en meer	46%	40%	100%	18%	0%
2.2.4 Is uw bedrijf een zogenaamd erkend leerbedrijf?	Ja	73%	60%	100%	39%	33%
	Nee	27%	40%	0%	61%	67%
2.2.5. Bent u op de hoogte van de voorwaarden die gesteld worden aan de erkenning als leerbedrijf?	Ja	70%	80%	100%	46%	100%
	Nee	30%	20%	0%	54%	0%
2.2.6. Werkt uw bedrijf op dit moment of heeft uw bedrijf vroeger gewerkt met stages-leerbanen-BPV ?	Ja	83%	80%	0%	54%	33%
	Nee	17%	20%	100%	46%	67%
2.2.7. Welke vormen van stages/leerbanen/BPV kent u?	Oriënterende stage	13%	0%	100%	20%	0%
	Leerwerk/trajecten	27%	0%	0%	8%	0%
	Leerbaan (BBL)	33%	0%	0%	24%	0%
	Blokstage	17%	75%	0%	44%	0%
	Lintstage	10%	25%	0%	4%	0%
2.2.8. Met welke vormen werkt uw bedrijf, c.q. is meegewerkt in het verleden?	Oriënterende stage	14%	0%	100%	21%	0%
	Blokstage	29%	100%	0%	54%	0%
	Lintstage	0%	0%	0%	0%	0%
	Leerwerk/trajecten	39%	0%	0%	12%	0%
	Leerbaan	18%	0%	0%	13%	0%
2.2.9. Hoe zijn uw ervaringen met deze vormen van stages/leerbanen/BPV?	Goed	79%	50%	100%	74%	0%
	Voor verbetering vatbaar	21%	50%	0%	26%	100%

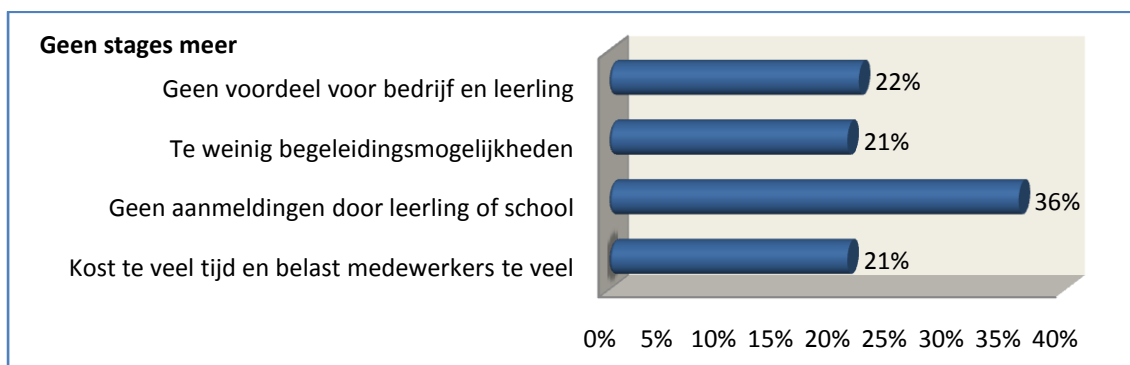
2.2.10 Aan de respondenten is de vraag gesteld of men ervaring heeft met stagiairs van niet-Nederlandse afkomst.

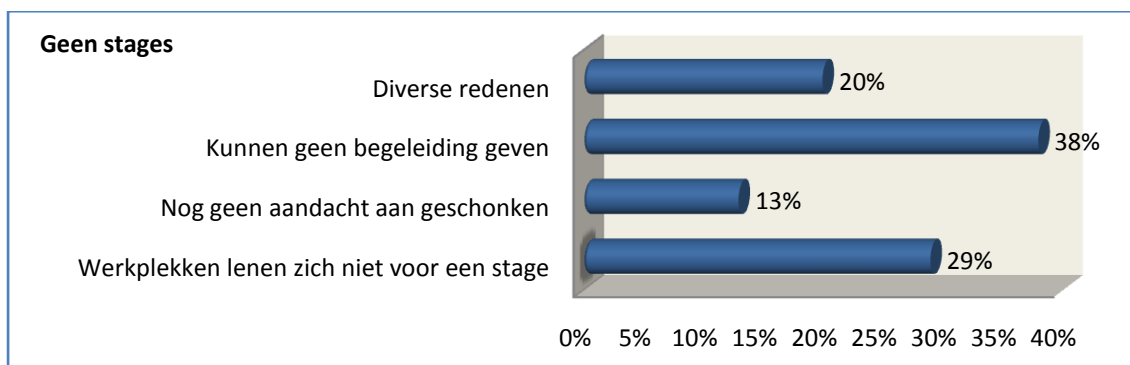
De respondenten die ervaring hebben met stagiairs van niet-Nederlandse afkomst geven de volgende toelichting:

- 27% van de ondervraagden is positief op basis van goede ervaringen met deze stagiairs.
- 30% is negatief op basis van slechte ervaringen. Genoemd worden de minder goede beheersing van de Nederlandse taal, de mindere motivatie en soms het verschil in cultuur.
- 18% heeft zowel positieve als negatieve ervaringen.
- 25% ziet geen verschil tussen autochtone en allochtone stagiairs.

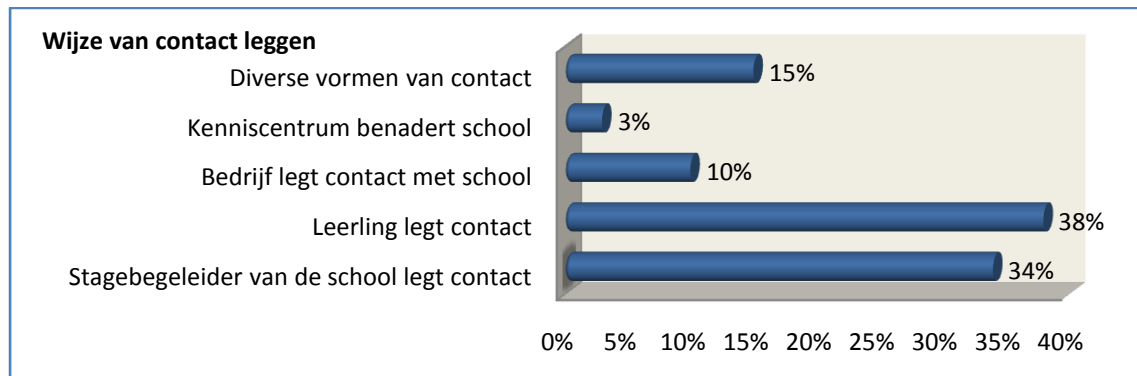
2.2.11 Aan de respondenten is gevraagd de reden aan te geven waarom, indien van toepassing, geen gebruik *meer* wordt gemaakt van stages / leerbanen / BPV.

2.2.12 Hieronder een diagram waarin de respondenten aangeven waarom ze geen stages aanbieden.

2.2.13 Aan de respondenten is gevraagd op welke wijze men in contact komt met stagiairs.

Onder diverse vormen van contact wordt verstaan: contact tijdens banenmarkten, open dagen op scholen, gastcolleges, bedrijvendagen, presentaties, workshops, website Bto Zaanstad, website kenniscentrum en via flyers.

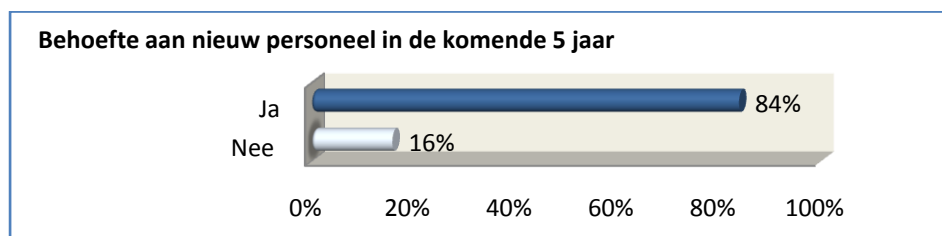
2.2.14 Aan de respondenten is gevraagd hoeveel stageplaatsen op dit moment beschikbaar zijn. Van de 41 respondenten geven 40 bedrijven aan op dit moment tussen de 0 en 5 plaatsen per bedrijf beschikbaar te hebben. Eén bedrijf heeft meer dan 5 plaatsen.

2.2.15 Volgens de respondenten zijn er voor de volgende werkzaamheden stages beschikbaar.

- Procestechiek.
- Productiewerkzaamheden.
- Kenniscentrum.
- Drukken en snijden van flexibele verpakkingen.
- Junior consultant.
- Facilitair.
- Metaalbewerking.
- Onderhoud van vracht en bestelwagens.
- Grafisch ontwerpen.
- Laswerkzaamheden.
- Timmerwerk.
- Activiteiten die betrekking hebben op Bodem.
- Afstudeeropdracht voor een businessplan.
- Bouwkundig tekenen, rapporteren en onderzoek.
- Logische en technische beveiligingstoepassingen.
- Assisteren bij inspectiewerkzaamheden.
- Een mbo Marketing voor een kwaliteitsdienst.
- Elektrotechniek en werktuigbouwkunde.
- Pedagogisch medewerker.
- Grondwerker in wegenbouw.
- Assistent-werkvoorbereider, uitvoerder en calculator.
- Secretariële werkzaamheden.
- Marktonderzoek.
- ICT-gerelateerde plaatsen op hbo-niveau.
- Hand –en spandiensten op de werkvloer.
- Bouwkundige taxatie en vooropname werk.
- Administratief en secretariael.

- Styling en verkoop.
- Metaal bankwerk en verspaning.
- Uitvoerende werkzaamheden in de montage en werkvoorbereiding.
- Machinaal houtbewerken, schuren, montage kanten aanlijnen.

2.2.16 De respondenten is gevraagd of er in de komende 5 jaar behoefte is aan nieuw personeel.

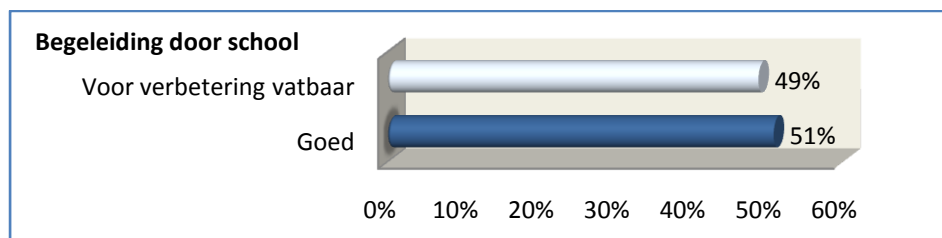

Op de vraag om de behoefte aan nieuw personeel nader aan te geven naar functie, aantal Fte en opleidingsniveau blijkt dit niet altijd mogelijk te zijn. In onderstaande tabel staat per regel de opgave van elke respondent vermeld.

Functionies	Aantal	Opleidingsniveau
Productiefuncties	—	—
Administratieve functie	1	—
Drukkers	—	—
—	regionaal ca 100 Fte	—
Electro techn en beveiligers	—	—
—	tientallen	—
—	5 tot 10 personen per jaar	—
Variërend van administratief werk tot monteur	—	—
—	1 tot 2	mbo/hbo
Lasser voor metaal	1 tot 2	—
Kunststofflasser	1	—
Uitvoerende vakkrachten	5 tot 10	—
—	2 tot 3	middenkader
—	1	hoger kader
Alu mig en tig lassers	2	—
Constructiemedewerkers	1	—
CAD tekenaar	1	—
Functie veldwerker	4	hbo milieukunde
—	5	mbo/hbo bouwkunde
Verkoop	1 tot 5	—
Technische dienst: onderhoudsmonteurs	—	mbo
Productieafdelingen: procesoperators	—	mbo-nivo
Orderbegeleiders	—	—
Voor alle functies	20 per jaar	—
Machine bankwerkers lasser	—	—
Inspecteur elektrotechnische installaties	1 tot 2	minimaal niveau 4
Verkoop personeel	—	—
—	2 tot 3	op hbo niveau

Pedagogisch medewerkers	—	mbo+ en hbo
Moeilijk aan te geven	11	hbo niveau
—	1 tot 2	mbo/hbo
Dat is nu nog niet te zeggen. Ons bedrijf is groeiende waardoor vraag naar personeel zal blijven.		
Diverse monteurs	—	—
Uitvoerder	1	—
Op alle niveaus	4	—
Project- en managementondersteuners	—	—
CAD tekenaar	1	—
—	—	hbo
—	10	—
Technisch personeel in de engineering	—	middel en hoger opgeleid
Bouwkundig calculatoren	—	—
—	—	mts en hts bouwkundig
Secretarieel	—	—
Administratie en secretariaat	—	—
—	—	vmbo mbo hbo
Kantoor	1	mts/hts
Verspaning/montage	3 tot 4	—
Installatiemonteurs	5 tot 10	vmbo
Werkvoorbereiding	2	mbo/hbo niveau
Productiepersoneel	—	vmbo/mbo
Werkvoorbereiding	—	mbo/hbo

2.2.17 Aan de respondenten is gevraagd om hun mening te geven betreffende de begeleiding van de school.

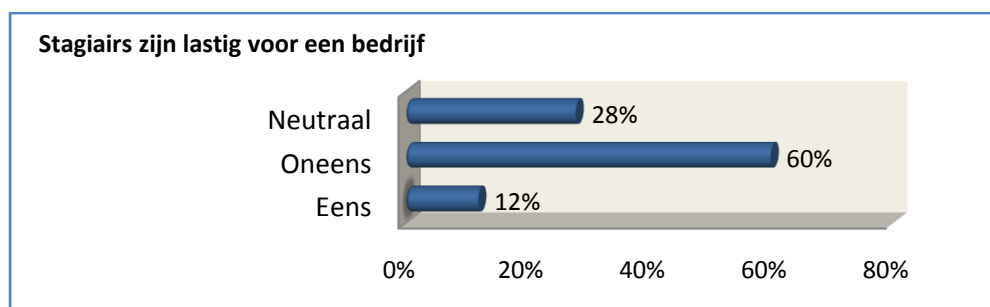
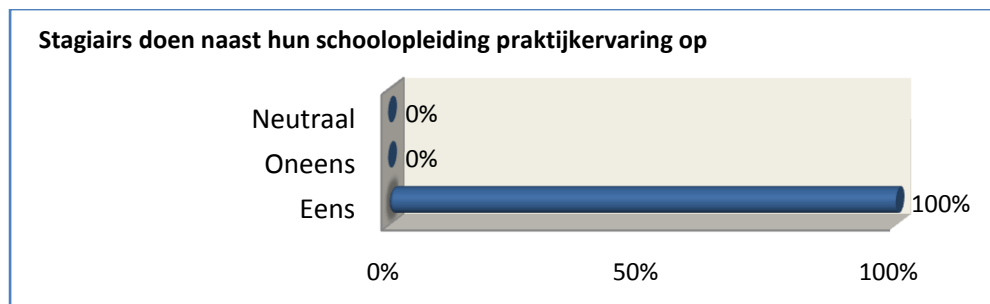
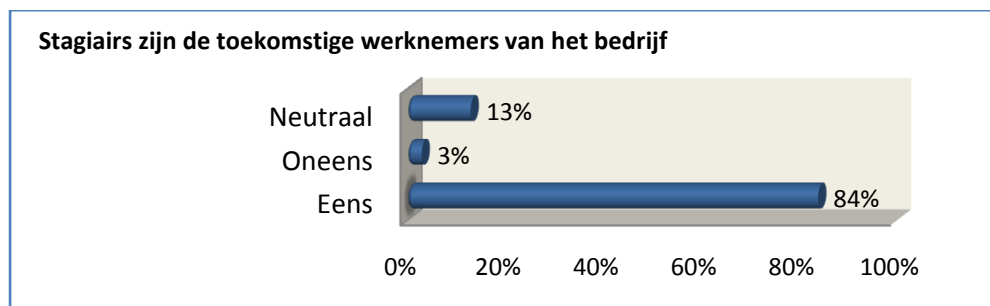
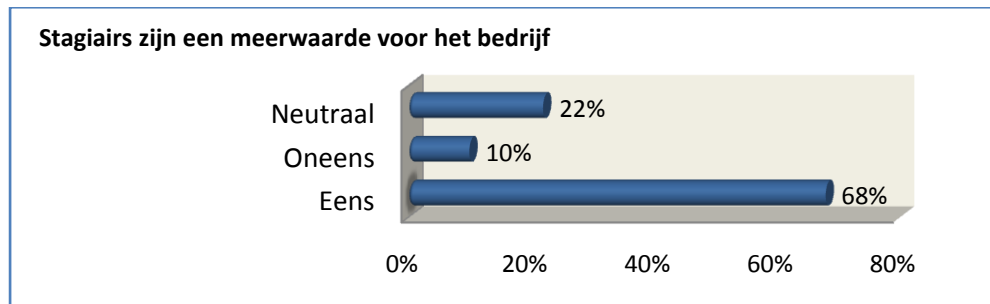
Toelichting door 30 respondenten:

- 54% geeft aan dat de school weinig contact houdt tijdens de stage met het bedrijf en / of stagiair(e). Ook wordt aangegeven dat de communicatie tussen bedrijf & school & stagiair(e) verbeterd kan worden.
- 10% vindt dat stagiairs voor het begin van de stage beter voorgelicht kunnen worden.
- 7% vindt dat de begeleiding per school verschilt.
- 7% vindt dat docenten weinig belangstelling hebben voor de stagiairs.
- 12% heeft uiteenlopende opmerkingen.

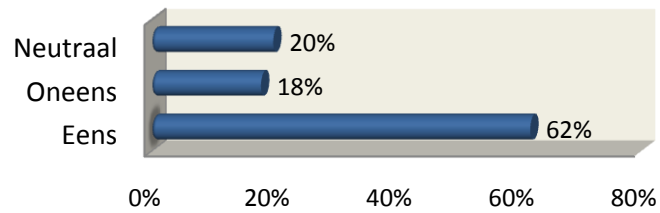
4 respondenten lichten toe waarom ze de begeleiding van de school goed vinden:

- Komen regelmatig langs en zijn goed bereikbaar (2 respondenten).
- Houden goed contact en komen afspraken na (2 respondenten).

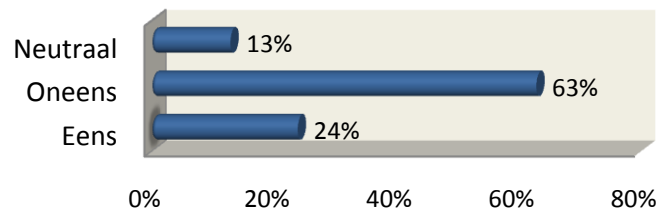
2.2.18 Aan de geënquêteerden is gevraagd een mening te geven over de volgende stellingen:

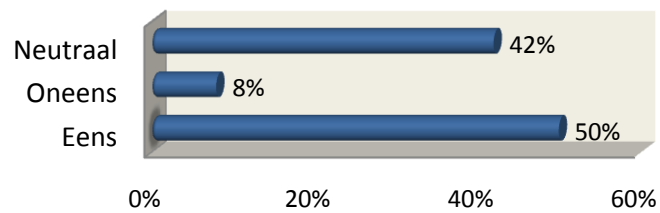
Stagiairs kosten veel tijd

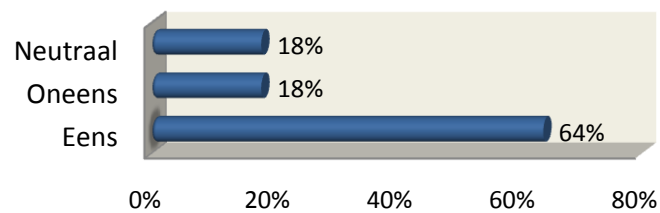
Er is onvoldoende werk voor stagiairs

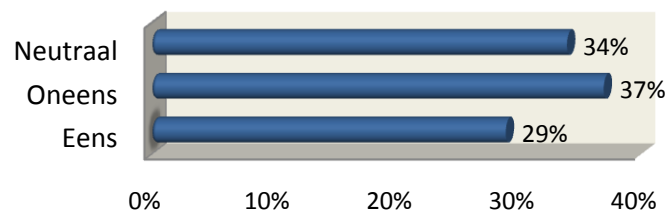
Ik ben goed op de hoogte van het huidige onderwijs

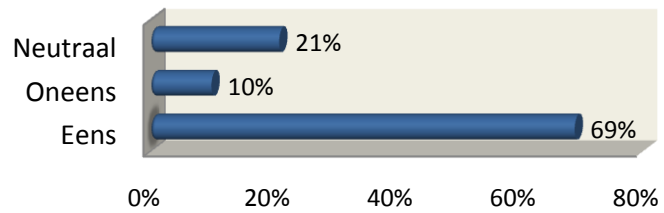
Ik heb voldoende informatie met betrekking tot stagiairs

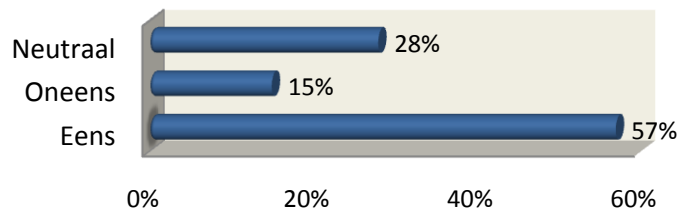
Mijn voorkeur gaat uit naar een vmbo-stagiair(e)

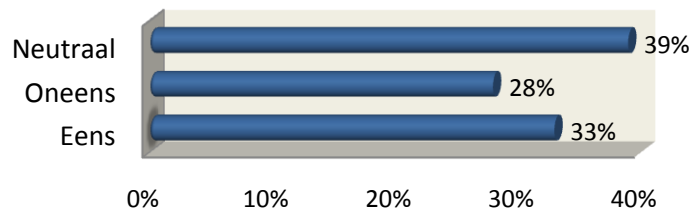
Mijn voorkeur gaat uit naar een mbo-stagiair(e)

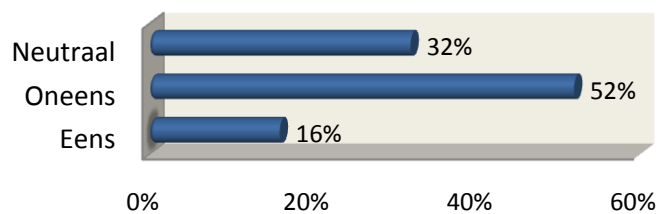
Mijn voorkeur gaat uit naar een hbo-stagiair(e)

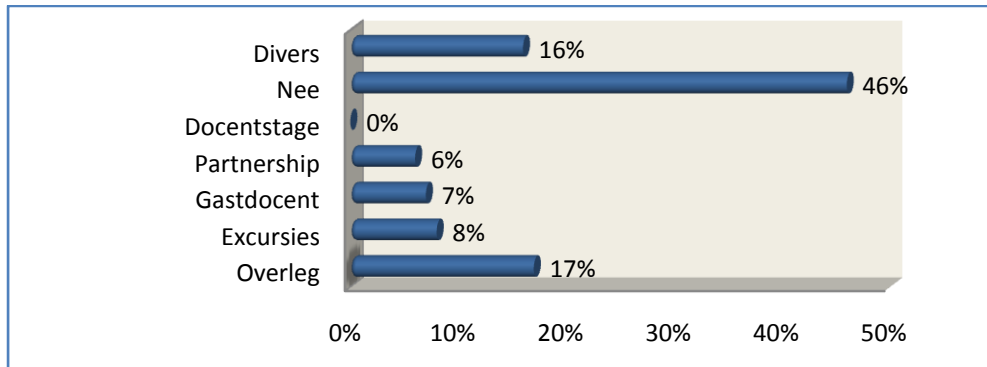
Mijn voorkeur gaat uit naar een Nederlandse stagiair(e)

Mijn voorkeur gaat uit naar een stagiair

2.2.19 De bedrijven geven hier aan op welke manier ze betrokken zijn bij het beroepsonderwijs.

2.2.20 In deze paragraaf staat de samenvatting van de adviezen, zoals genoemd in bijlage II, die de deelnemende bedrijven hebben voor de scholen om de effectiviteit van de stages te verhogen.

- Scholen doen er goed aan zelf zoveel mogelijk bedrijven te benaderen en de contacten tussen bedrijven en scholen te intensiveren. Op die manier komt het bedrijfsleven dichterbij de school en sluiten theorie en praktijk beter op elkaar aan. Volgens verschillende respondenten zijn scholen en bedrijven niet goed op de hoogte van elkaars mogelijkheden. Uit gelegde contacten kan een goed bestand van mogelijke stageplaatsen opgebouwd worden. Het is het overwegen waard om het zoeken naar een stageplaats over te laten aan de school en niet aan de leerling.
- Voor het onderhouden van het contact tussen school en bedrijf is het handig om één contactpersoon in de school te hebben.
- Het aantal beschikbare stageplaatsen in bepaalde bedrijfstakken kan beperkt zijn. Indien mogelijk is spreiding van de stages over het gehele schooljaar te overwegen.
- De communicatie tussen de school en het bedrijf (stagebegeleider) voor, tijdens en na de stageperiode kan worden verbeterd.
- De begeleiding van de stagiair(e) door de school tijdens de stage kan worden verbeterd door:
  - het bezoeken van de stagiair(e),
  - de stagiair(e) te laten begeleiden en beoordelen door een zo deskundig mogelijk en betrokken begeleider.
- Verschillende respondenten geven de volgende adviezen over de voorbereiding op de stage:
  - Zorg ervoor dat de opleiding van de stagiair(e) en de gekozen bedrijfstak zo veel mogelijk op elkaar aansluiten.
  - Het zoeken naar een stageplaats moet vroegtijdig beginnen zodat er voldoende tijd is om afstemming over het stageprogramma te laten plaatsvinden. Informatie over de stagevoorwaarden en stageperiode moet tijdig bij de (bedrijfs)stagebegeleider zijn.
  - Bereid stagiairs goed voor: duidelijke opdrachten meegeven, (soms) instructies over kleding en adviezen ten aanzien van gedrag.
  - Het is aan te bevelen aandacht te besteden aan de motivatie van de leerling ten aanzien van de stage.
- Het is aan te bevelen om elke stage na afloop te evalueren.

2.3 Conclusies

Aan het onderzoek onder het bedrijfsleven hebben voornamelijk bedrijven uit de branche industrie en bouw en zakelijke dienstverlening meegewerkt: 88%. 41% daarvan is hoofdzakelijk gevestigd in Zaandam. Opvallend is dat 43% van de bedrijven geen erkend leerbedrijf is en 39% ook niet bekend is met de voorwaarden voor een erkend leerbedrijf. 33% van de bedrijven heeft ook geen ervaring met stagiairs. Bedrijven zijn bekend met de verschillende vormen van stage. Blokstage is de meest voorkomende vorm van stage waarmee wordt gewerkt. Daarentegen werkt geen van de bedrijven met lintstage. 75% van de respondenten heeft een goede ervaring met deze vormen van stage.

In dit onderzoek hebben ook bedrijven deelgenomen die geen gebruik meer maken van stages. De belangrijkste reden hiervoor is dat er geen aanmelding is door een school of een leerling. Bedrijven geven ook aan dat zij geen stages meer aanbieden omdat ze geen begeleiding kunnen geven.

In 72% van de gevallen legt de leerling of stagebegeleider contact met bedrijven.

Op dit moment hebben 40 bedrijven stageplaatsen beschikbaar voor verschillende werkzaamheden. 84% verwacht ook in de komende 5 jaar behoefte te hebben aan stagiairs.

49% van de respondenten vindt dat de begeleiding vanuit school voor verbetering vatbaar is. 54% daarvan geeft aan dat de communicatie vanuit school met het bedrijf en/of stagiair(e) slecht is. 46% van de bedrijven is niet betrokken bij het beroepsonderwijs, hier valt dus nog veel te winnen.

De meerderheid van de bedrijven vindt stagiair(e)s een meerwaarde voor een bedrijf en zien de leerlingen als de toekomstige medewerkers van het bedrijf. Zij vinden wel dat de stagiairs veel tijd kosten, maar dat er voldoende werk is voor stagiairs. De voorkeur gaat wel uit naar een mbo- of hbo-stagiair(e).

Als er wordt gekeken naar de onderzoeksgegevens verdeeld naar branche kan geconcludeerd worden dat 75% van de bedrijven in de industrie en bouw een erkend leerbedrijf is en bekend is met de voorwaarden daarvan. 83% van de bedrijven werkt ook met stagiairs en de ervaringen zijn daar goed mee. Daarentegen is het beeld in de zakelijke dienstverlening anders. In die branche is 61% geen erkend leerbedrijf en 54% kent de voorwaarden niet. 46% werkt ook niet met stages.

---

3 STAGE EN BPV: EEN ONDERZOEK ONDER ONDERWIJSPERSONEEL EN DEELNEMERS MBO

3.1 Werkwijze van het onderzoek

Binnen het Regio College is voortdurend veel aandacht voor de kwaliteit van de BPV. In april 2007 is een onderzoek gedaan naar de mening van BPV-bedrijven over de BPV en over de examinering. Dit onderzoek is centraal georganiseerd door de afdeling Onderwijs en Kwaliteitszorg (O&K). In het schooljaar 2008/2009 voeren de afdelingen in het mbo zelf het BPV-onderzoek uit. Deze onderzoeken zullen elke twee jaar herhaald worden.

De BPV-regisseurs (de docenten in de teams die verantwoordelijk zijn voor de regie over de BPV) zijn in het najaar van 2008 belast met de uitvoering van het BPV-onderzoek op hun afdeling, daarom is besloten om de al beschikbare informatie over BPV in het Regio College te bundelen.

Het gaat om informatie verkregen uit:

- Interviews die afgenomen zijn bij 17 van de 34 BPV-regisseurs.
- Een analyse van de uitvalscijfers met als reden BPV van schooljaar 2007-2008 en van de eerste 2 periodes van schooljaar 2008-2009.
- Registratiegegevens omtrent de BPV.
- Doorstroomonderzoek 2007-2008. Gegevens over hoe deelnemers oordelen over de BPV zijn afkomstig uit dit onderzoek.

De interviews waren oorspronkelijk bedoeld om een beeld te krijgen van de manier waarop BPV-regisseurs hun taak uitvoeren en wat voor knelpunten zij ervaren bij het uitvoeren van hun taak.

De interviews zijn afgenomen bij BPV-regisseurs van verschillende afdelingen en opleidingen.

Het gaat om de afdelingen (en daarbinnen evt. om de opleidingen):

- Handel en UV
- MBO Economie: Brede Kantooropleiding, Marketing & communicatie, secretariael en juridisch, administrateur
- Procestechiek
- Toerisme, recreatie en sport
- Agogische beroepen: Onderwijsassistenten, SPW 3 en SPW 4
- Metaal, Electro en Installatietechniek
- ICT
- Bouw/hout
- Gezondheidszorg: assistenten in de gezondheidszorg

3.2 Analyse onderzoeksgegevens

3.2.1 Voorbereiding deelnemers op de BPV

Bij BOL-opleidingen is er veel aandacht voor de voorbereiding van deelnemers op de BPV, meestal in de vorm van BPV-projecten. Vaste onderdelen zijn het schrijven van sollicitatiebrieven en het zoeken van een BPV-plek. Sollicitatietraining komt in bijna alle BOL-opleidingen aan bod.

Bij sommige opleidingen worden de BPV-projecten groots aangepakt: bijvoorbeeld door het organiseren van een BPV-week met presentaties van en bezoeken aan bedrijven of door presentaties van een medewerker van het kenniscentrum over de BPV. Verschillende opleidingen organiseren werkveldbezoeken, zodat deelnemers een steeds beter beroepsbeeld krijgen.

Er zijn ook opleidingen waar de voorbereiding verbetering behoeft, zoals bij ICT. Bij bouw/hout geeft de BPV-regisseur aan dat de voorbereiding niet structureel/methodisch genoeg gebeurt en graag meer aandacht zou willen besteden aan de verwachtingen die aan de deelnemers worden gesteld en hoe je je gedraagt op de werkplek.

Een veel voorkomend probleem, is dat deelnemers pas in beweging komen als het erop aankomt. Een grote vraag voor een aantal BPV-regisseurs is hoe deelnemers te motiveren tijdig een plek te zoeken en zelf te solliciteren.

De deelnemers geven de voorlichting over de BPV door hun opleiding, op een vijfpuntsschaal, gemiddeld tussen de 3.2 en 3.5.

3.2.2 Begeleiding van de BPV

Bij de begeleiding van de deelnemer in de BPV zijn meerdere mensen betrokken:

- de BPV-regisseur (meestal op de achtergrond en in de voorbereiding van deelnemers op de BPV of bij problemen),
- de BPV-docent, die de deelnemer vanuit school begeleidt en de BPV-plek bezoekt,

Op de werkvloer heeft de deelnemer ook vaak met twee personen te maken:

- een praktijkopleider/bedrijfsmentor/praktijkcoördinator (op de werkvloer) die de deelnemer volgt in zijn ontwikkeling en
- een praktijkbegeleider/werkbegeleider/leermeester (op de werkvloer) die de deelnemer begeleidt in de dagelijkse praktijk. Tussen branches en bedrijven zijn verschillen in hoe de begeleiding op de werkvloer is ingericht.

Bij de meeste opleidingen waarvan de BPV-regisseurs geïnterviewd zijn, zijn alle docenten stagebegeleider. De meningen daarover verschillen: veel zijn van mening dat het goed is dat alle docenten geregeld bij de praktijk over de vloer komen, maar er zijn ook regisseurs die menen dat het vooral belangrijk is dat een stagedocent de taal van de werkvloer spreekt en daarom enige kennis van en affiniteit met het vak moet hebben. In een paar gevallen is de BPV-regisseur de enige die deelnemers bezoekt in de bedrijven.

Bij sommige opleidingen wordt ervoor gekozen de rol van Loopbaancoach (docent die de deelnemer gedurende zijn opleiding begeleidt) en de rol van BPV-docent in één persoon te verenigen, maar bij andere opleidingen wordt er juist voor gekozen om dat niet te doen. Vooral wanneer in de BPV geëxamineerd wordt (zoals bij handel), is het van belang aandacht te besteden aan de onafhankelijkheid/objectiviteit van de beoordeling.

Voor bijna alle opleidingen geldt dat BPV-docenten minimaal 1x per periode deelnemers bezoeken op de BPV-plek, en met de deelnemer en de praktijkbegeleider de voortgang bespreekt. Hierop zijn uitzonderingen. Bijvoorbeeld door een gebrek aan tijd of vacatures. Meestal worden er in ieder geval een kennismakingsgesprek, een tussentijds gesprek en een eindgesprek (inclusief beoordeling door praktijkbegeleider/praktijkopleider). Een aantal BPV-regisseurs geeft aan dat bedrijven zeggen dat het Regio College zich positief onderscheidt t.o.v. andere ROC's door de hoge frequentie van bezoeken van BPV-docenten aan deelnemers op de BPV-plek.

Bij alle opleidingen is er extra tijd en aandacht voor deelnemers die problemen ervaren in de BPV.

Een aantal regisseurs is kritisch over de begeleiding die deelnemers op de werkvloer krijgen. Vanuit kenniscentra worden cursussen aangeboden aan praktijkopleiders met betrekking tot begeleiden en beoordelen.

Bij een aantal opleidingen is men kritisch over de begeleiding op de werkvloer en zijn twijfels over de kwaliteit van de begeleiding onderwerp van gesprek tussen de opleiding en het bedrijf.

De meeste opleidingen die blokstages hebben, werken met terugkomdagen voor deelnemers, waar ze ervaringen kunnen delen en waarop trainingen plaatsvinden.

Bij een paar opleidingen wordt geëxamineerd in de praktijk. Als een deelnemer voldoende gevorderd is, wordt het examen aangevraagd.

Voor een deel van de opleidingen geldt dat er niet geëxamineerd wordt in de BPV, maar dat aan het eind van de BPV de praktijkbegeleider/-opleider een oordeel geeft over hoe de deelnemer heeft gefunctioneerd en zich heeft ontwikkeld.

BOL-deelnemers geven de begeleiding van de BPV vanuit school een gemiddeld cijfer tussen 3.1 en 3.4 op een vijfpuntsschaal. De begeleiding vanuit het stageadres krijgt gemiddeld, op een vijfpuntsschaal, tussen 3.4 en 3.8. BBL-deelnemers beoordelen de begeleiding van de BPV vanuit de school met een 3.0-3.5. De begeleiding vanuit de leer-/werkplaats geven ze een gemiddelde score van 3.3 tot en met 3.8.

3.2.3 Stageplaatsen en leerbanen

Gebrek aan stageplaatsen is door geen van de BPV-regisseurs genoemd als groot knelpunt. Wanneer het echt niet lukt een deelnemer te plaatsen, wordt veelal contact opgenomen met het kenniscentrum. Ook de relatie en het persoonlijk contact dat BPV-regisseurs hebben met bedrijven zijn belangrijk als het gaat om moeilijk plaatsbare deelnemers. Het is van belang dat de BPV-regisseur weet welke bedrijven geschikt zijn om een dergelijke deelnemer te plaatsen en of de praktijkbegeleiding in dat bedrijf adequaat is voor deze deelnemer.

Bij sommige opleidingen (met name bij de afdeling MBO Economie) is een knelpunt dat de hoogte van de stagevergoeding voor veel deelnemers één van de belangrijkste overwegingen is bij het al dan niet willen van een BPV-plek. In principe is er genoeg plek voor de deelnemers, maar onbetaalde of slecht betaalde plekken worden door deelnemers niet aantrekkelijk gevonden.

Bij de bouw/hout opleiding niveau 1 is het moeilijk om de deelnemers allemaal te plaatsen. De BPV-regisseur vermoedt dat bedrijven liever deelnemers van niveau 2 hebben en deelnemers liever 4 i.p.v. 3 dagen op de werkplek hebben. Verder is het voor deze opleiding meer dan voor andere opleidingen van belang dat de BPV-plek in de buurt van de woonplaats van de deelnemer is, i.v.m. de vroege start 's ochtends.

De opleiding Handel ziet dat er niet genoeg plek is bij "gewilde" winkels voor alle deelnemers, waardoor veel deelnemers stage lopen buiten de regio (bijvoorbeeld in Amsterdam). Er zijn genoeg stageplekken maar volgens veel deelnemers op impopulaire plekken zoals: Zeeman, Wibra etc.

Bij ICT zijn nu veel BPV-plekken bij kleine ICT-bedrijven, de wens is om meer deelnemers bij grote bedrijven te plaatsen. Stageplekken voor deelnemers ICT niveau 2 zijn schaars.

Voor deelnemers van niveau 4 opleidingen (geldt voor alle sectoren) is het soms moeilijk plekken te vinden waar ze alle opdrachten uit kunnen voeren. Voor het uitvoeren van managementtaken is vaak geen ruimte. Bij de opleidingen Sport en bewegen zijn twee problemen te zien: er zijn moeilijk plekken te vinden in de buurt (wel op recreatieparken buiten de regio) en jongeren willen vaak stage lopen bij hun eigen sportvereniging, waar fulltime stages niet mogelijk zijn. Voor deelnemers van niveau 2 gaat het eigenlijk om vrijwilligerswerk. Op dit niveau zijn in deze branche, ook na afronding van de opleiding, eigenlijk geen banen. Ook zijn er in de regio weinig banen in de recreatie.

3.2.4 Een overzicht van deelnemers die de opleiding niet hebben afgerond door een gebrek aan stageplaats/leerbaan.

Uitval met als reden BPV komt bij de BOL nauwelijks voor, bij de BBL wat vaker. Deze uitval kan verschillende oorzaken hebben die te maken hebben met de BPV: specifieke redenen worden niet geregistreerd. Het kan dus zijn dat deelnemers geen BPV-plek hebben kunnen bemachtigen, het kan zijn dat het verkeerd gelopen is op de stageplek, maar het kan bijvoorbeeld ook dat de deelnemer (om wat voor reden dan ook) ontslagen is (BBL) en daarom de opleiding niet voltooit. Het is ook mogelijk dat een deelnemer ontslag neemt en kiest voor een arbeidsplaats in een andere branche of overstapt naar een ander bedrijf met een bedrijfsopleiding.

In het schooljaar 2007-2008 zijn de volgende uitvalscijfers met als reden BPV geregistreerd (hele Regio College, opleidingen op alle locaties, alle deelnemers zijn meegeteld):

BBL 2007-2008

Afdeling	Opleiding/cluster	Uitvallers reden BPV	Totaal uitval zonder diploma
Handel en UV	Handel	18	
Handel en UV	Optiek	1	
Bouw en procestechniek	Bouw	20	
Bouw en procestechniek	Infratechniek	41	
Productie, onderhoud en logistiek	Metaal/Electro	12	
Productie, onderhoud en logistiek	Motorvoertuigen	11	
Bouw en procestechniek	Procestechniek	50	
Agogische beroepen	SPW	5	
Gezondheidszorg & AanZ!	Verzorging en verpleging	3	
Totaal		161	509

Van bovenstaande uitgevallen BBL-deelnemers met als uitvalsreden BPV komen 35 deelnemers uit Zaanstad. Van hen zijn 6 deelnemers van allochtone afkomst.

BOL 2007-2008

Afdeling	Opleiding/cluster	Uitvallers reden BPV	Totaal uitval zonder diploma
Mbo Economie	Secretarieel/juridisch	1	
Handel en UV	Handel	4	
Toerisme en zakelijke dienstverlening	Toerisme	2	
Bouw en procestechniek	MTS plus	1	
ICT	ICT	1	
Gezondheidszorg en AanZ!	Verzorging en verpleging	1	
Totaal		10	564

Van bovenstaande uitgevallen BOL-deelnemers met als uitvalsreden BPV komen 2 deelnemers uit Zaanstad.

BBL periode 1 en 2 2008-2009

Afdeling	Opleiding/cluster	Uitvallers reden BPV	Totaal uitval zonder diploma
Handel en UV	Handel	5	
Bouw en procestechniek	Bouw	14	
Bouw en procestechniek	Infratechniek	10	
Bouw en procestechniek	Procestechniek	11	
Productie, onderhoud en logistiek	Metaal/Electro	5	
Productie, onderhoud en logistiek	Motorvoertuigen	3	
Agogische beroepen	SPW	3	
Gezondheidszorg en AanZ!	Verzorging en verpleging	1	
Totaal		52	179

Van de uitvallers met als uitvalsreden BPV komen 17 deelnemers uit Zaanstad. Van hen zijn 2 van allochtone afkomst.

BOL periode 1 en 2 2008-2009

Afdeling	Opleiding/cluster	Uitvallers reden BPV	Totaal uitval zonder diploma
Handel en UV	UV	2	
Toerisme en zakelijke dienstverlening	Leisure en hospitality	1	
Totaal		3	92

Van de uitvallers met als uitvalsreden BPV komt 1 deelnemer uit Zaanstad.

3.2.5 Overige samenwerking met bedrijfsleven

Om ervoor te zorgen dat beëindiging van de opleiding met als reden BPV tot het minimum beperkt wordt, zijn er verschillende vormen van samenwerking met het bedrijfsleven.

- Op verschillende afdelingen functioneren Bedrijfs Advies Commissies (BACs).
- Een aantal opleidingen is bezig om, samen met kenniscentra, bedrijven en instellingen voor te bereiden op de invoering van competentiegericht onderwijs. In andere gevallen zijn bedrijven ook al betrokken bij de onderwijsvernieuwing en dragen ze actief bij.
- Opvallend is dat een aantal BPV-regisseurs zegt dat het moeilijk is bedrijven betrokken te houden en dat ze “afhaken als ze iets moeten doen”.
- Bij verschillende opleidingen worden gastlessen en workshops verzorgd door medewerkers van bedrijven uit de regio.
- Een trend is dat onderwijs op locatie verzorgd wordt, dus bij de bedrijven in huis.

3.2.6 Aantal deelnemers bij bedrijven in Zaanstad

In het bestand waarin wordt bijgehouden van welke deelnemers en bedrijven de praktijkovereenkomsten getekend en binnen zijn, is gezocht naar bedrijven in Zaanstad.

Momenteel (peildatum 19-1-2009) worden 1164 BPV-plekken (BBL en BOL) bezet door deelnemers van het Regio College.

De verdeling ziet er als volgt uit:

Zaandam	864	Wormerveer	112	Assendelft	37	Westzaan	5
Zaandijk	20	Koog aan de Zaan	33	Krommenie	93	Totaal	1164

3.3 Conclusies

- Het mbo heeft geen probleem met het vinden van BPV-plaatsen. Enkele opleidingen geven wel specifieke redenen aan waarom het lastig kan zijn voor deelnemers om een plek te vinden of om deelnemers te plaatsen. Het gaat dan vooral om de (im)populariteit van BPV-plekken. Deelnemers geven de voorkeur aan een BPV-plek dicht bij het woonadres. Ook de hoogte van de geboden stagevergoeding speelt een rol in de overweging om ergens stage te lopen. Soms zijn sommige bedrijven (zoals een aantal winkelketens) niet populair onder deelnemers, waardoor ze buiten de regio een plek zoeken.
- Uitval met als reden BPV komt onder BOL-deelnemers weinig voor, onder BBL-deelnemers vaker. Hieronder vallen ook deelnemers van wie het arbeidscontract (om wat voor reden dan ook) beëindigd is. In het schooljaar 2007-2008 zijn 35 BBL-deelnemers uit Zaanstad met als uitvalsreden BPV uitgestroomd. Van hen zijn 6 deelnemers van allochtone afkomst. Onder de uitgevallen BOL-deelnemers zijn 2 Zaanse deelnemers met als uitvalsreden BPV. In de eerste 2 periodes van schooljaar 2008-2009 gaat het om 17 deelnemers uit Zaanstad die een BBL-opleiding volgden en vanwege de BPV zijn uitgestroomd. Van hen zijn 2 van allochtone afkomst. In dezelfde periode is 1 BOL-deelnemer uit Zaanstad uitgevallen met als reden BPV.
- Naast de BPV is er samenwerking met Zaanse bedrijven in Bedrijfs Advies Commissies, worden er gastlessen verzorgd, zijn bedrijven betrokken bij het vormgeven van competentiegericht onderwijs, en wordt onderwijs “in company” verzorgd.
- Deelnemers (zowel BOL als BBL) zijn tevreden over begeleiding vanuit school en op de BPV-plek. Een aandachtspunt is bij een aantal opleidingen het voorbereiden van begeleiders/praktijkopleiders in de bedrijven op competentiegericht onderwijs.
- De BPV-regisseurs onderhouden de relaties met de bedrijven. Zij benadrukken het belang van goed relatiebeheer. Het hebben van goede relaties met bedrijven levert voor moeilijk plaatsbare deelnemers een voordeel op: door kennis van BPV-regisseurs over bedrijven en de contacten die ze er hebben, kunnen ze inschatten welke plekken voor dergelijke deelnemers geschikt kunnen zijn. Een aantal regisseurs geeft aan de relaties verder te willen bestendigen, meer te willen netwerken en te willen bouwen aan langdurige(r) samenwerkingsrelaties.
- Een knelpunt voor bedrijven kon in het verleden nog wel zijn dat ze de juiste mensen niet wisten te vinden. Sinds de vernieuwing van de website van het Regio College is op de site een overzicht met alle BPV-regisseurs te vinden. Het is van belang dit onder de aandacht van bedrijven te brengen.

4.1 Werkwijze van het onderzoek onder onderwijspersoneel vmbo

De vragenlijst is voorgelegd aan een beperkt aantal medewerkers in de vijf vmbo scholen.

Het bleek niet nodig om alle docenten betrokken bij stage te bevragen aangezien dit geen andere informatie zou opleveren maar slechts meer van hetzelfde.

Per school is gevraagd om ten minste tien ingevulde vragenlijsten te retourneren. Aan dit verzoek hebben niet alle scholen kunnen voldoen.

Aan het onderwijspersoneel vmbo zijn de volgende vragen voorgelegd:

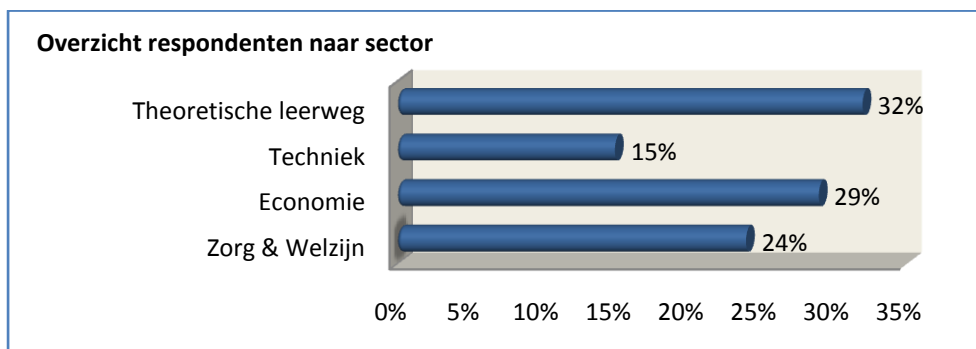
1. Bij welke school werkt u?
2. In welke sector/afdeling werkt u?
3. Welke functie heeft u?
4. Welke vormen van stage zijn er binnen de sector c.q. afdeling?
5. Wat is de reden, dat juist die vorm(en) gekozen is (zijn)?
6. Hoe komt u aan de stageplaatsen?
7. Zijn er voldoende stageplaatsen beschikbaar?
8. Zijn er leerlingen die geen stageplaats kunnen vinden vanwege een tekort aan stageplaatsen?
9. Op welke andere manieren werkt de afdeling samen met het bedrijfsleven?
10. Welk advies zou je aan bedrijven en leerlingen willen geven om de effectiviteit van stages te verbeteren?

Het onderzoek onder het onderwijspersoneel vmbo is op 1 oktober 2008 afgesloten.

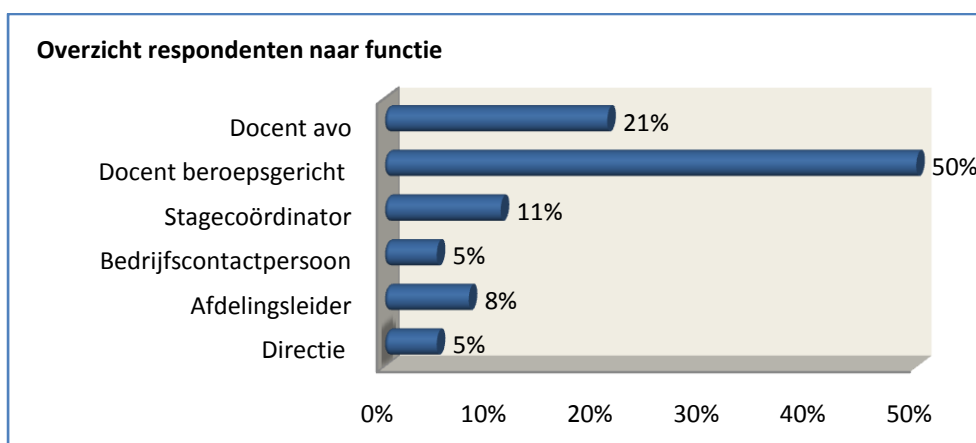
In de analyse van de onderzoeksgegevens (4.2) zijn bij elke voorgelegde vraag de gegevens van alle vmbo-scholen samengevoegd om zodoende een Zaanstad-breed beeld te krijgen.

4.2 Analyse onderzoeksgegevens

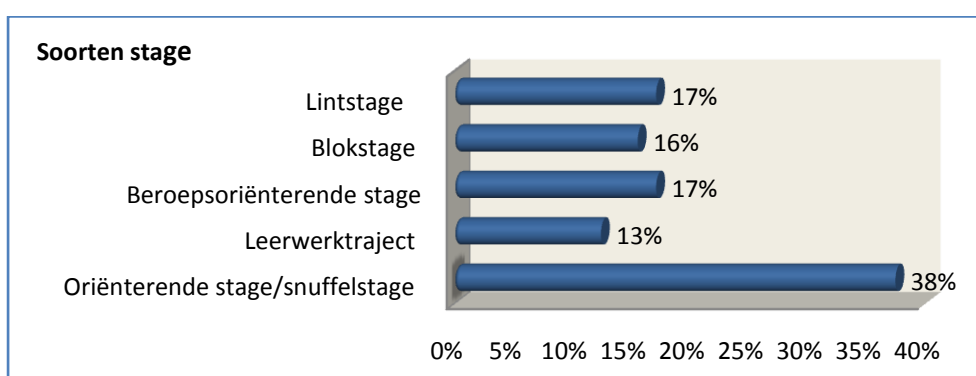
4.2.1 De respondenten zijn werkzaam in de volgende sector.

4.2.2 Een overzicht van de respondenten naar functie.

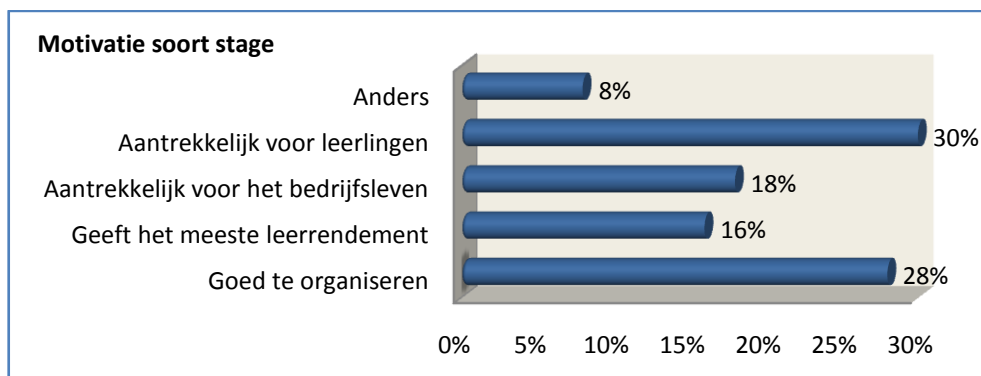

4.2.3 De sectoren/afdelingen kennen de volgende vormen van stage.

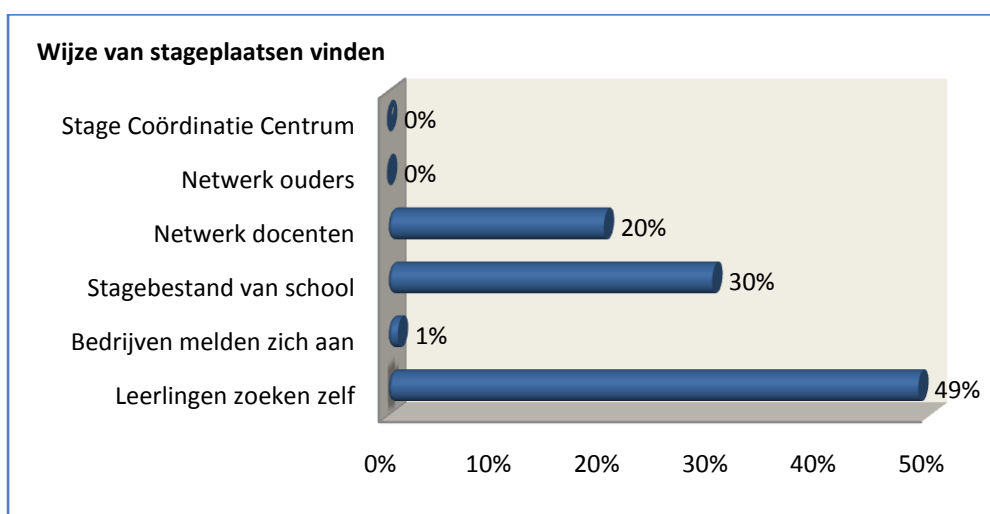

- Uit de onderzoeksgegevens blijkt dat elke school minimaal 3 vormen van stage aanbiedt.
- De duur van de stage is afhankelijk van de leerweg: bij de theoretische leerweg duurt de stage een week, bij de beroepsgerichte leerwegen twee tot drie weken.

4.2.4 De sectoren /afdelingen kiezen de gehanteerde vormen van stage om de volgende reden.

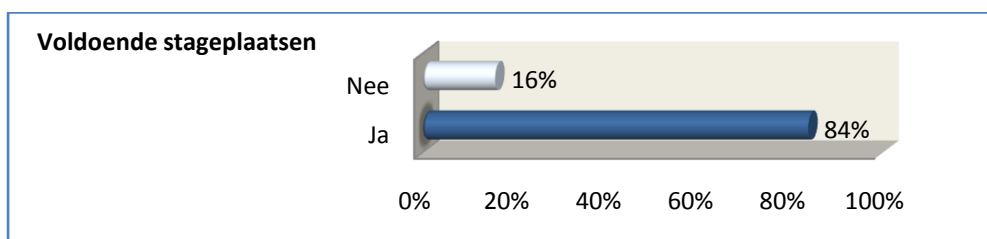

4.2.5 De sectoren /afdelingen zorgen op de volgende wijze voor de stageplaatsen.

- Bij alle sectoren /afdelingen zorgen de leerlingen zelf voor een stageplaats.
- Leerlingen maken veelvuldig gebruik van het stagebestand van de school en het netwerk van docenten en bedrijfscontactpersonen.

4.2.6 Op de vraag of er voldoende stageplaatsen beschikbaar zijn geeft men het volgende aan.

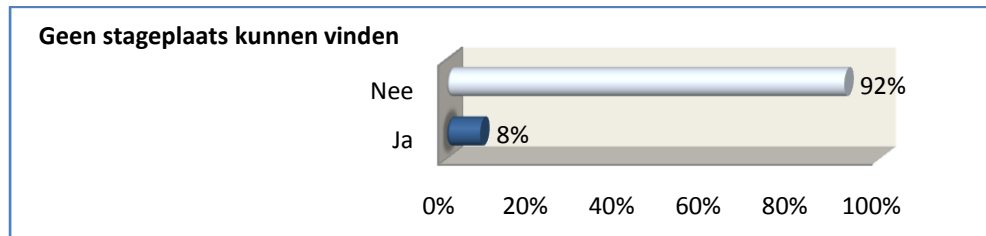

84% geeft aan over voldoende stageplaatsen te beschikken. Knelpunten worden gesignaleerd bij de sector Zorg en Welzijn waar een tekort aan stageplaatsen in de kapperbranche is. De kappers geven veelal de voorkeur aan mbo-stagiairs. De brancheorganisatie van de kappers (Kenniscentrum KOC Nederland) schrijft haar leden voor om een arbeidsovereenkomst van de stagiair(e) af te sluiten en geen stageovereenkomst.

Aangezien het gebruikelijk is dat de vmbo-leerling geen arbeidsovereenkomst (met inkomen) kan hebben tijdens de stage (maar aangewezen is op een stageovereenkomst) komt de vmbo-leerling meestal niet voor een stage in een kappersbedrijf in aanmerking.

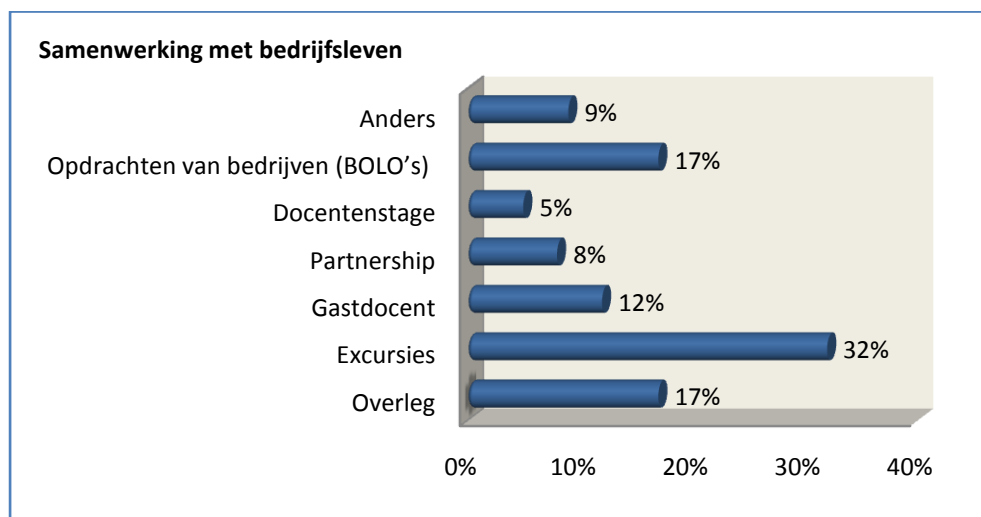
Ook menen enkele respondenten dat het vinden van een plaats in de horeca en de ambachtelijke bakkerijen niet gemakkelijk is. Soms merkt men dat de voorkeur wordt gegeven aan mbo-leerlingen. De gesignaleerde knelpunten zijn niet schoolgebonden en komen over geheel Zaanstad voor.

4.2.7

Op de vraag of er sprake is van het niet kunnen vinden van een stageplaats omdat er geen stageplaatsen beschikbaar zijn, geeft men aan dat men bijna altijd een stageplaats kan vinden.

4.2.8 Aan de sectoren /afdelingen is gevraagd welke andere vorm van samenwerking bestaat naast de contacten die ontstaan via stages.

- Er wordt op verschillende manieren met het bedrijfsleven contact onderhouden. Het meest genoemd worden excursies (34%), overleg (8%) en uitvoeren van BOLO's (17%).
- Expliciet worden genoemd de sollicitatieprojecten via de Rotary, het contact met het platform First in Food en Zaanstad Meeting Point.

4.2.9 Adviezen om de effectiviteit van de stages te verbeteren.

Aan het onderwijspersoneel van het vmbo is gevraagd om adviezen te geven voor het bedrijfsleven, de leerlingen en de scholen zelf om de effectiviteit van de stages te verbeteren.

Advies voor de bedrijven:

- Het zou handig zijn als er een overzicht is van de in het bedrijf beschikbare stageplaatsen, met een omschrijving per stageplaats. Mogelijk via de website van het bedrijf in te zien. Leerlingen kunnen dan gerichter reageren op een stageplaats.
- Een stagebegeleider (een maatje op de werkvloer) kan grote steun zijn.
- Tijdens de stage is het van belang als leerling, bedrijf en de bedrijfscontactpersoon/stagecoördinator goed contact met elkaar hebben.
- Het is verstandig niet al te hoge verwachtingen te hebben van de leerling. Het stellen van eisen en regels is van groot belang.
- Het aanbieden van diverse, gevarieerde, werkzaamheden die representatief zijn voor de sector en/of bedrijf geeft een goed beeld van een bedrijf en aanwezige beroepen. Dit draagt in belangrijke mate bij tot een goede beeldvorming.
- Het kan nuttig zijn om leerlingen uit te nodigen voor een sollicitatiegesprek.
- Een van de doelstellingen zou moeten zijn te ervaren hoe het is om een week als werknemer, met alle verplichtingen, mee te draaien.
- Bedrijven kunnen zich meer aanbieden op vmbo-scholen om zodoende bij te dragen tot een betere beeldvorming.

Advies voor de leerlingen:

- Het is niet juist om te denken dat een stagebedrijf geld aan je verdient en er een goedkope arbeidskracht bij heeft.
- Een goede voorbereiding zorgt voor een hoger rendement van de stage.
- Van belang is om eerst te bepalen wat je wilt leren en er dan een passend stagebedrijf bij te zoeken.
- Leerlingen kunnen op school onderzoek doen naar verschillende bedrijven/ bedrijfstakken om zo tot een keuze van stagebedrijf te komen.
- Voor de stage leervragen bedenken en beantwoorden tijdens de stage draagt bij tot een hoger rendement.
- Leerlingen doen er goed aan om eerder, verder, serieus en realistisch te zoeken naar een stageplaats.
- Een leerling doet er goed aan te realiseren dat een stage een goede gelegenheid biedt om meer over een beroep te weten te komen.
- Het is verstandig om een stageplaats te vinden buiten de directe familie- en vriendenkring.

Advies voor de scholen:

- Een zorgvuldige voorbereiding, goede informatie en communicatie tussen bedrijf en school zijn van belang voor het slagen van een stage.
- De school doet er goed aan te zorgen voor een professionele aanpak.
- Het geven van lessen die voorbereiden op de stage zorgt ervoor dat:
  - een leerling weet waar hij/zij stage zou willen lopen en waarom,
  - een leerling weet hoe hij/zij een bedrijf moet benaderen en hoe zichzelf te presenteren (gedrag/uiterlijk/taalgebruik/langsgaan/bellen/mailen).
- In de informatieoverdracht tussen bedrijf en school kan er aandacht besteed worden aan:
  - wat kan/mag een bedrijf verwachten van de leerling,
  - wat kan/mag de leerling van het bedrijf verwachten.
- Het opstellen van een goede stageovereenkomst is van belang. Hier staan in ieder geval de volgende gegevens: gegevens leerling, gegevens bedrijf, gegevens contactpersoon bedrijf, voorwaarden, plichten, rechten en verantwoordelijkheden, handtekeningen en goedkeuring ouders/verzorgers. Ter aanvulling kan het doel van de stage en een stukje over begeleiding in het bedrijf vastgelegd worden.
- Tijdens de stage is het aan te bevelen zo goed mogelijk contact te houden tussen school en leerling, hetzij telefonisch of via bezoek op de stageplaats.
- Na afloop van de stage kunnen beoordeling en feedback door bedrijf over leerling en door leerling over bedrijf zorgen voor een bijdrage voor de toekomst.
- Een bedankbrief na de stage komt sympathiek over.
- Een school kan, zonder dat het een verplicht karakter heeft, leerlingen excursies aanbieden naar bedrijven.
- Het inrichten van een stagebureau en het aanstellen van een stagecoördinator(en) verhoogt de kwaliteit van de stages. Er is meer contact met het bedrijfsleven en de school wordt serieuzer genomen. Bedrijven kunnen terecht bij het stagebureau in plaats van bij steeds wisselende docenten.
- Door aan aftersales te doen wordt de band tussen school en bedrijf steviger.
- Een school doet er goed aan te investeren in certificering van stagebegeleiders. Bij mutaties in het personeelsbestand is het aan te bevelen direct andere begeleiders opleiden.
- Het is vanzelfsprekend dat een stagebegeleider een bedrijf goed voorbereidt op het soort stage dat een leerling loopt.
- De (leer) opdrachten van de stage zo vaststellen dat er een win/win ontstaat: leerlingen leren en ervaren optimaal en bedrijven hebben voordeel van stagiairs.

4.3 Conclusies

- Het vmbo heeft geen probleem met het vinden van stageplaatsen.
- De school maakt de keuze voor het soort stage en houdt daarbij in eerste instantie rekening met haar eigen organisatie en met het beeld, dat volgens de school de leerling het meeste aanspreekt. Er wordt aanzienlijk minder rekening gehouden met het bedrijfsleven en het leerrendement van de stage.
- Bij het vinden van stageplaatsen wordt geen gebruik gemaakt van het bedrijfsleven. De leerling zoekt zelf of men gebruikt het stagebestand van school.
- De samenwerking met het bedrijfsleven geeft een gevarieerd beeld. Opvallend is de lage score van de docentenstage.

---

5 STAGE EN BPV: EEN ONDERZOEK ONDER OUDERS 4^E JAARS LEERLINGEN VMBO

5.1 Werkwijze van het onderzoek onder ouders 4^e jaars leerlingen vmbo

Aan de scholen is gevraagd om de vragenlijst aan de ouders van leerlingen 4^e jaar vmbo voor te leggen. Er is gekozen voor de 4^e jaars leerlingen aangezien zij allen in het voorafgaande schooljaar aan een vorm van stage hebben deelgenomen.

De school heeft zelf een keuze gemaakt omtrent de manier waarop de vragenlijst aan de ouders is voorgelegd. Vier scholen hebben de vragenlijst per post met een begeleidende schrijven opgestuurd.

De ouders konden kosteloos via een antwoordnummer of gefrankeerde antwoordenvolp reageren.

Eén school heeft de vragenlijst tijdens een ouderavond aan de ouders voorgelegd met het verzoek om de vragen direct te beantwoorden.

Aan de ouders zijn de volgende vragen voorgelegd:

1. Welke leerweg volgt hij/zij daar?
2. In welk leerjaar zit uw zoon/dochter?
3. Welk programma volgt uw zoon/dochter in de beroepsgerichte leerweg?
4. Is uw zoon/dochter al op stage geweest?
5. Wat voor stage was het?
6. Hoe heeft hij/zij de stageplaats gevonden?
7. Bij hoeveel verschillende bedrijven of instellingen heeft uw zoon/dochter moeten "solliciteren" (opbellen, langsgaan, gesprek voeren), voordat hij een stageplaats vond?
8. Heeft uw kind specifieke problemen ondervonden bij het vinden van een stageplaats? Zo ja, welke?
9. In welke branche heeft uw zoon/dochter een stageplaats gevonden?
10. Sloot deze stageplaats aan bij de vmbo-opleiding van uw zoon/dochter?
11. Wat heeft hij/zij in de stage volgens u geleerd?
12. Heeft uw zoon/dochter al gekozen welke opleiding hij/zij na het vmbo wil gaan volgen?
13. Heeft de stage van uw zoon/dochter daar invloed op gehad?
14. Bent u als ouder door school voldoende en tijdig geïnformeerd over de stage?
15. Is uw kind door school voldoende en tijd geïnformeerd en voorbereid op de stage?
16. Bent u tevreden over de begeleiding vanuit school voor uw kind tijdens de stage?
17. Welk advies heeft u voor de school en het bedrijf?

Het onderzoek met betrekking tot ouders van 4^e jaars leerlingen is afgesloten op 24 november 2008. Wat positief opviel was de niet voorziene hoge respons van de ouders.

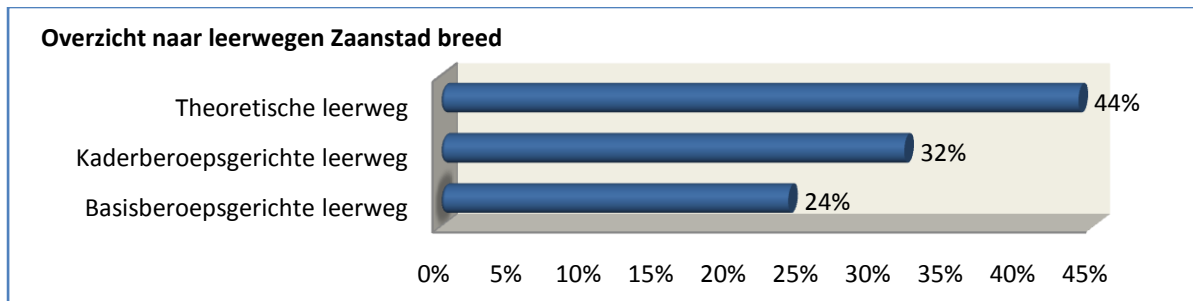
Het schooljaar 2008/2009 telt 1124 leerlingen in het 4^e leerjaar van alle aan het onderzoek deelnemende vmbo-scholen. Van deze 1124 leerlingen hebben 520 ouders (46%) aan het onderzoek deelgenomen door schriftelijk een aantal vragen te beantwoorden over de stage die hun zoon/dochter in het 3^e leerjaar heeft gedaan. Van deze 520 ouders hebben 506 leerlingen een stage gedaan.

In de analyse van de onderzoeksgegevens (5.2) zijn bij elke voorgelegde vraag de gegevens van alle vmbo-scholen samengevoegd om zodoende een Zaanstad-breed beeld te krijgen.

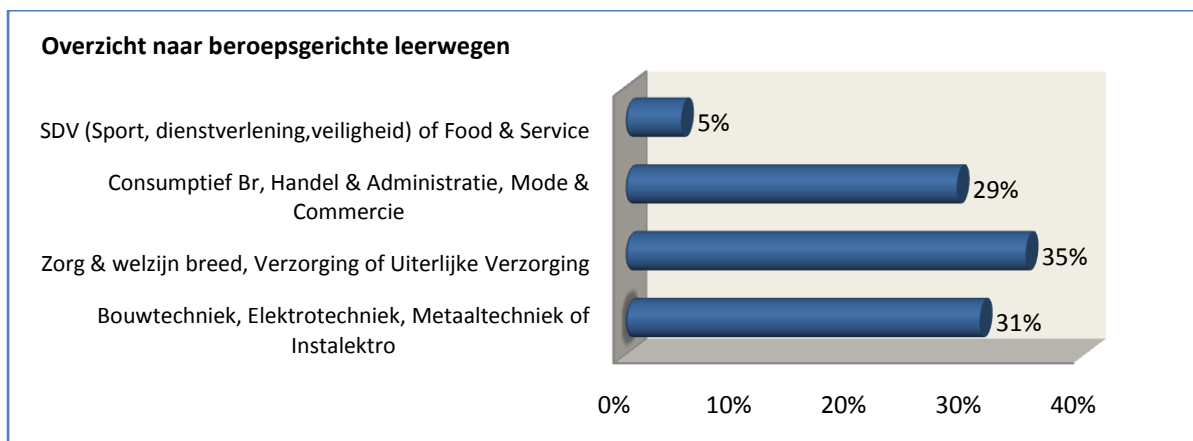
5.2 Analyse onderzoeksgegevens

Tijdens de ondervraging blijkt dat alle ouders een zoon/dochter in leerjaar 4 hebben. 520 ouders hebben deelgenomen aan het onderzoek. Hiervan hebben 506 leerlingen in de derde klas een stage gedaan.

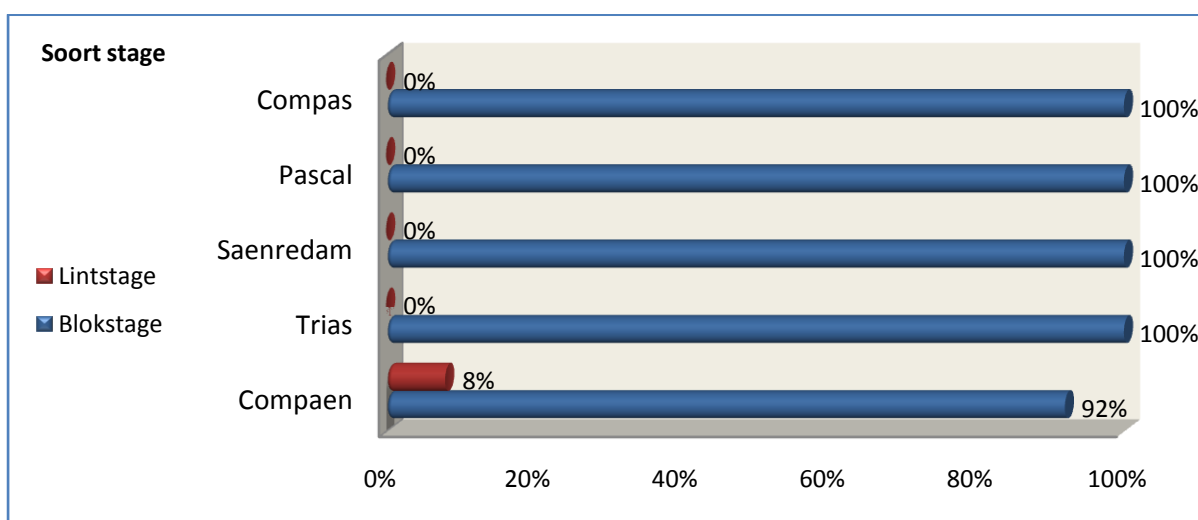
5.2.1 Aan de ouders is gevraagd welke leerweg hun zoon/dochter volgt.

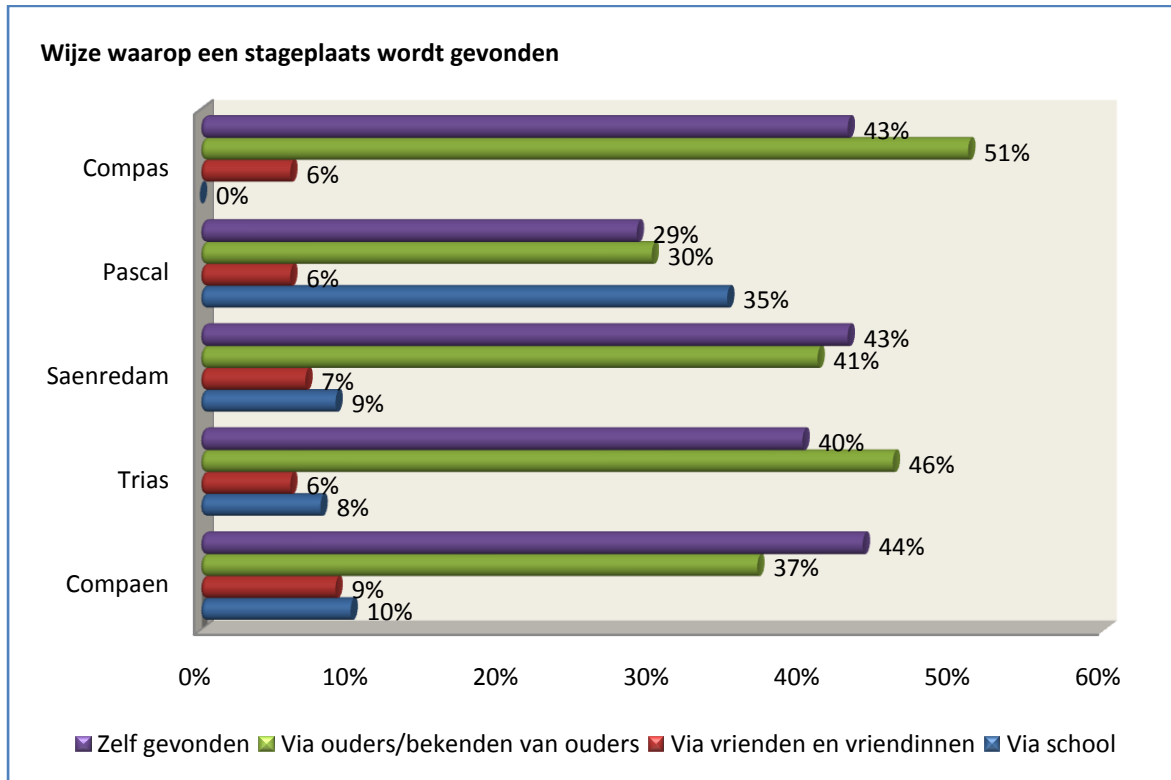
5.2.2 Aan de ouders van wie het kind onderwijs volgt in één van de beroepsgerichte leerwegen is gevraagd het gevolgde programma nader aan te geven.

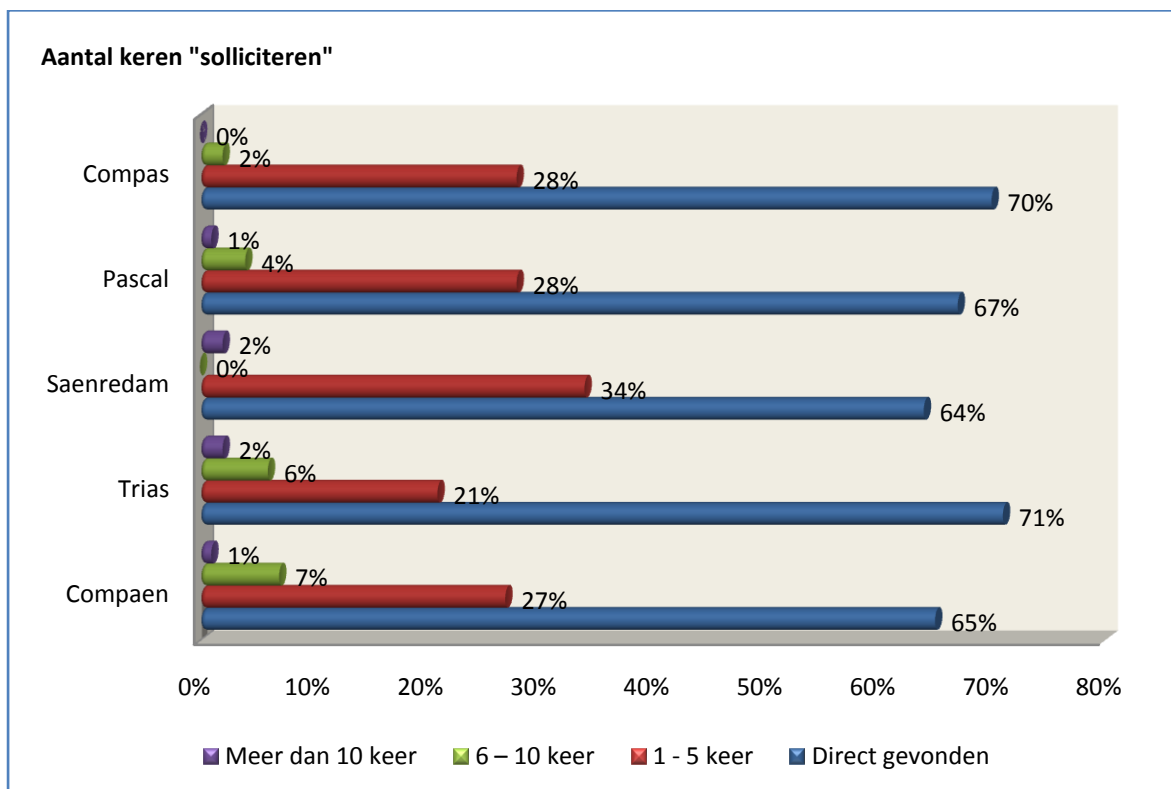
5.2.3 Aan de ouders is gevraagd welk soort stage hun zoon/dochter heeft gedaan.

5.2.4 Aan de ouders is gevraagd op welke wijze hun zoon/dochter een stageplaats heeft gevonden.

5.2.5 Aan de ouders is gevraagd hoeveel keer hun zoon/dochter heeft moeten "solliciteren" voordat een stageplaats werd gevonden.

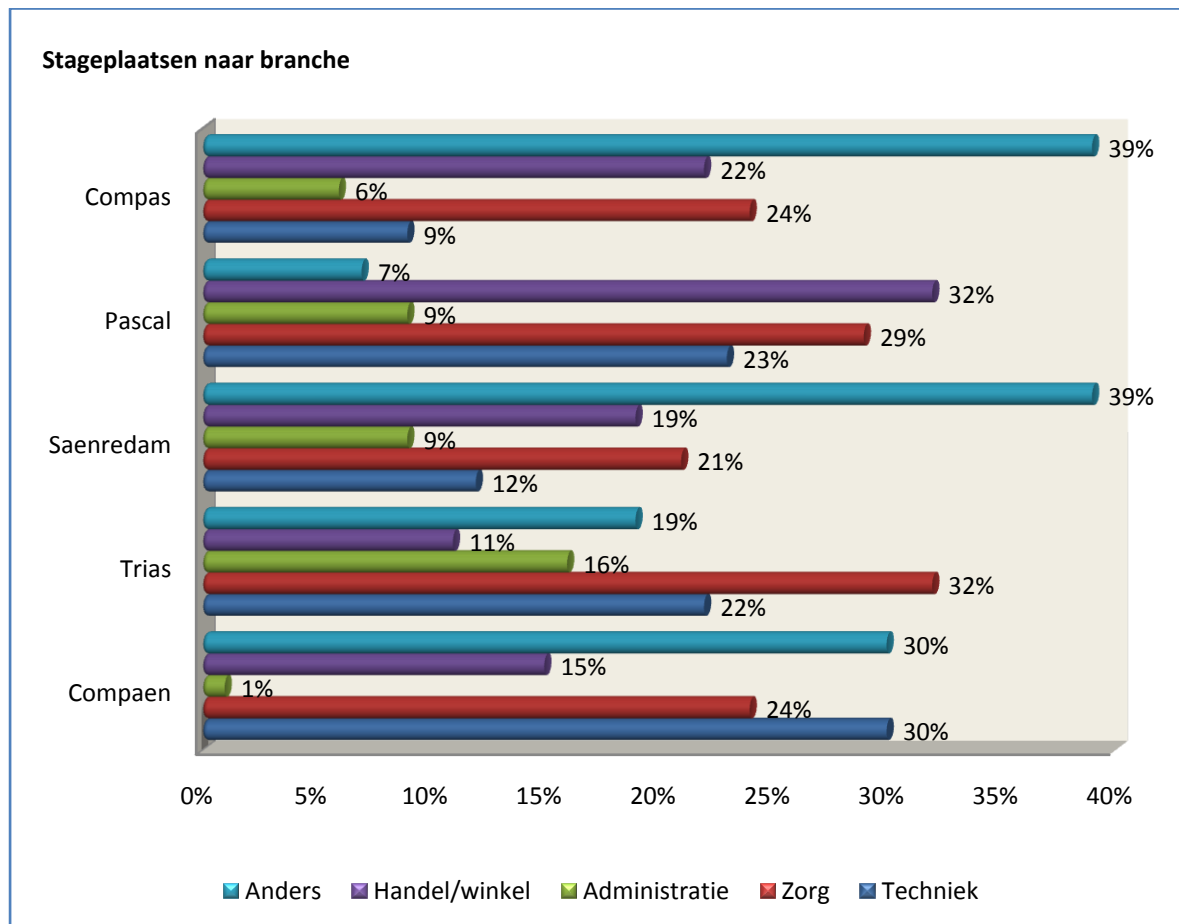

Uit de onderzoeksgegevens blijkt dat gemiddeld 68% er in slaagt in één keer een stageplaats te vinden. Als hierbij het percentage leerlingen dat na 1 tot 5 keer een stageplaats vindt gevoegd wordt, dan slaagt hierin totaal 94%.

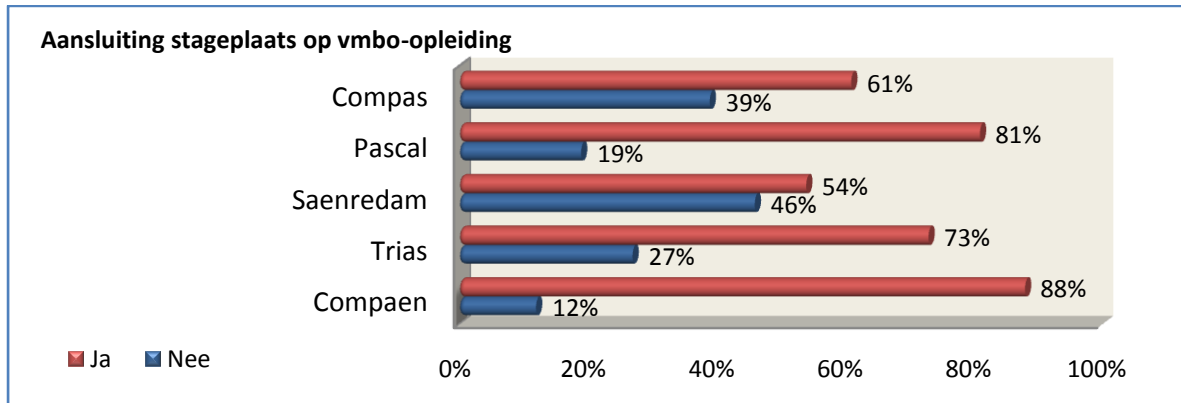
5.2.6 Op de vraag welke specifieke problemen zijn ondervonden bij het zoeken naar een stageplaats, zijn de volgende antwoorden gegeven:

- Geen plaats.
- Geen zin in stagiairs.
- Niets meer van zich laten horen.
- Weinig plaatsen beschikbaar.
- Traag reageren van bedrijven op verzoek om stage te mogen doen.
- Te kort tijd om alles te regelen.
- Tekort begeleiding beschikbaar in een bedrijf.
- Geen stageplaatsen bij kinderdagverblijven.
- Sommige bedrijven vonden ll. te jong.
- De politie reageerde twee weken na de stage op het verzoek om er stage te mogen lopen.

5.2.7 Volgens de ouders hebben de leerlingen een stageplaats gevonden in de volgende branche.

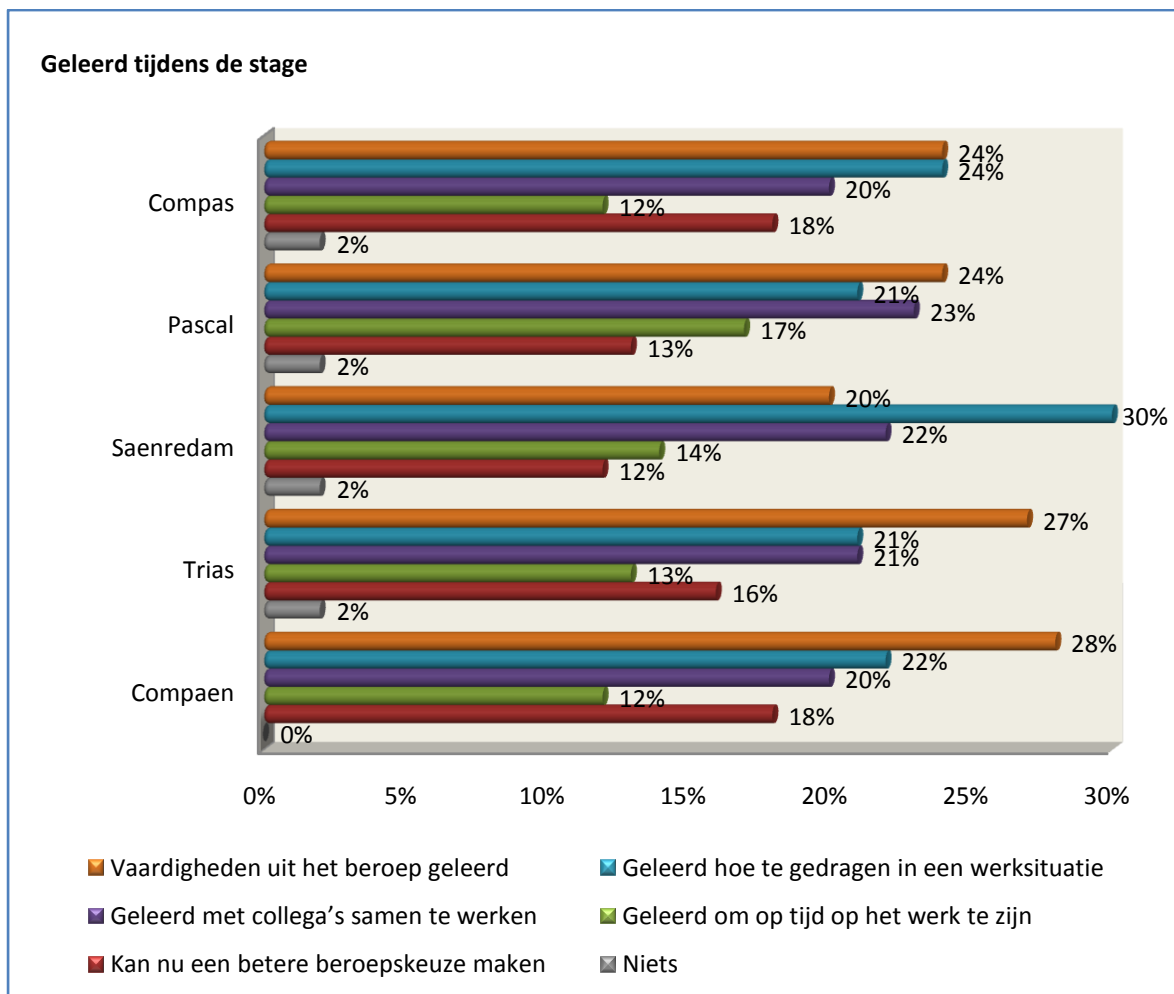

5.2.8 Op de vraag of de stageplaats aansluit op de vmbo-opleiding, werd als volgt geantwoord.

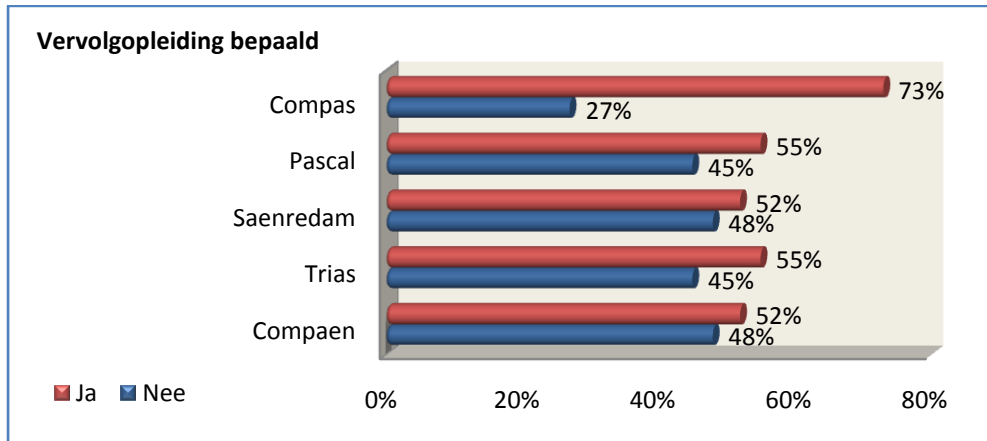

Daarnaast is onderzocht of de leerlingen van de basis- en kaderberoepsgericht leerwegen een stageplaats hebben gevonden die aansluit op de vmbo-opleiding vergeleken met leerlingen van de theoretische leerweg. Bij de basisberoepsgerichte leerweg heeft 90% en bij de kaderberoepsgerichte leerweg 88% van de leerlingen een op de vmbo-opleiding aansluitende stageplaats gevonden. Bij de theoretische leerweg ligt dit percentage op 54%.

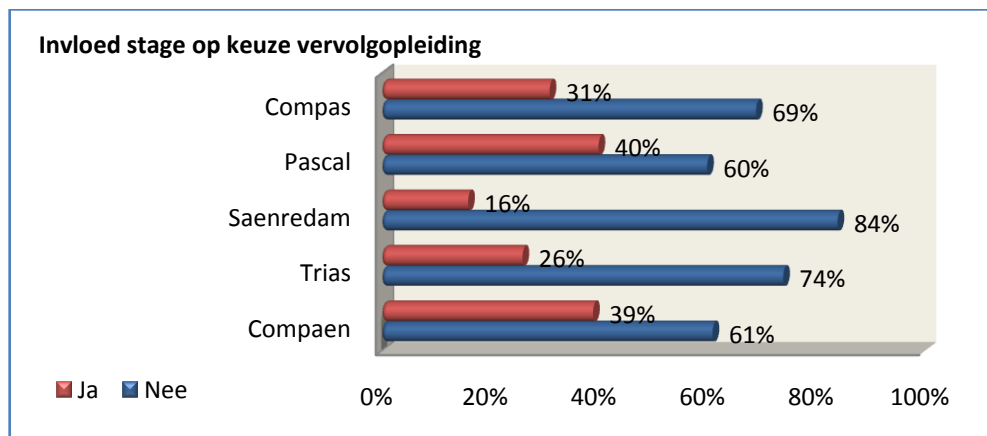
5.2.9 Onderstaand diagram laat zien wat, naar de mening van de ouders, tijdens de stage is geleerd.

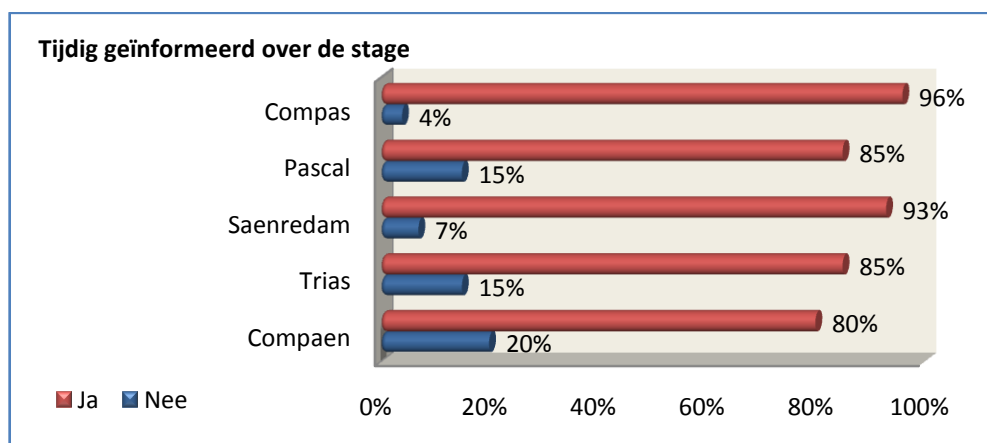
5.2.10 In onderstaand diagram is aangegeven of de opleiding na het vmbo al bepaald is .

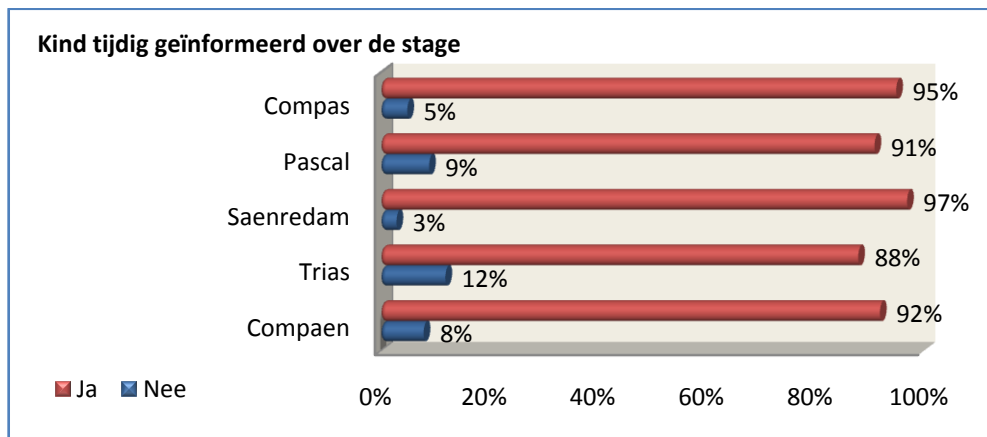
5.2.11 Aan de ouders is gevraagd of de stage van invloed is geweest op de keuze van de vervolgopleiding.

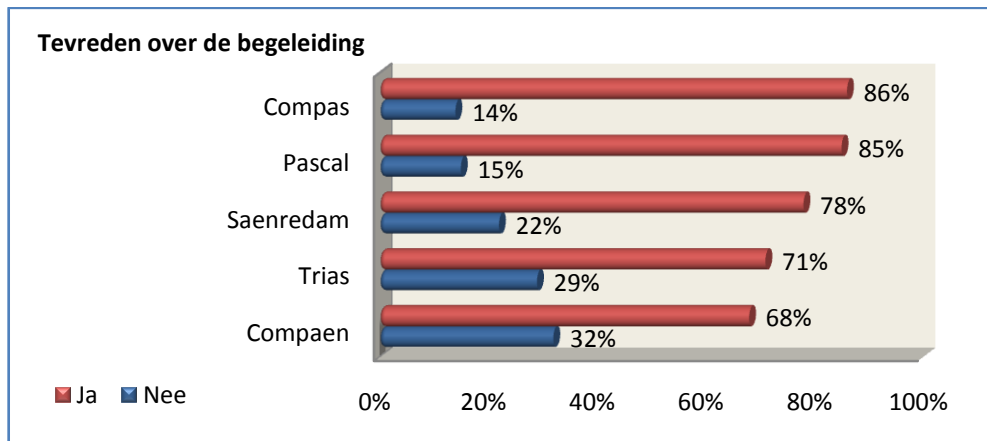
5.2.12 Aan de ouders is gevraagd of zij, als ouder, voldoende en tijdig door de school zijn geïnformeerd.

5.2.13 Aan de ouders is gevraagd of hun zoon/dochter voldoende en tijdig geïnformeerd en voorbereid is op de stage.

5.2.14 Aan de ouders is gevraagd of zij tevreden zijn over de begeleiding van hun zoon/dochter tijdens de stage.

5.2.15 Aan de ouders is gevraagd om adviezen te geven die kunnen bijdragen tot een hogere effectiviteit van de stages. Bij deze vraag hebben 173 ouders een reactie gegeven.

- Ongeveer 25% van deze ouders vindt het wenselijk dat er meer contact wordt onderhouden tussen school, stagiair(e) en stagebedrijf tijdens de stage. Zij vinden dat de stagiair(e) op de stageplaats bezocht moet worden door iemand van de school. Deze wens is overigens het grootst bij de ouders van Compaen en Trias. Bij Compas, Saenredam en Pascal speelt dit in mindere mate.
- Volgens sommige respondenten is er verschil tussen de inhoud van de schoolopleiding en hetgeen er in bedrijven vereist is, zowel op het gebied van kennis als van vaardigheden.
- Op de duur van de stage wordt verschillend gereageerd. Door sommigen wordt getwijfeld aan het nut van een korte stage met een oriënterend karakter (snuffelstage). Een aantal ouders pleit voor een langere stage, eventueel meerdere stages, om een beter beeld te krijgen van bepaalde beroepen/branches.
- Het komt voor dat een tekort aan stageplaatsen ontstaat als veel leerlingen in dezelfde periode op zoek gaan naar een stageplaats. Het is niet bekend of dit voor alle branches geldt. Het is te overwegen om de stageperioden in Zaanstad zoveel mogelijk over het schooljaar te spreiden.
- Een aantal ouders heeft ervaren dat het zoeken naar een stageplaats moeilijk is. Zij stellen hulp van de school op prijs. In relatie tot dit punt wordt een aantal keer gesuggereerd dat het plezierig zou zijn als de school een groot bestand met stageplaatsen tot haar beschikking heeft.
- Ouders vinden het wenselijk dat de stage, indien mogelijk, zoveel mogelijk aansluit op de gevolgde vmbo-opleiding. De school zou hierin een sturende rol kunnen spelen.
- Uit een aantal reacties blijkt dat ouders het op prijs stellen als over de stage een verslag gemaakt wordt dat door ouders ingezien kan worden.
- Sommige ouders pleiten voor een goede evaluatie na de stageperiode met alle partijen: leerlingen, bedrijf en school.
- In het algemeen wordt ervaren dat de communicatie tussen school, leerling, ouders en stagebedrijf aandacht nodig heeft. Het wordt belangrijk gevonden dat ouders, bedrijven en leerlingen tijdig en goed door de school geïnformeerd worden.
- De school zou mogelijk een brochure kunnen maken voor een stagebedrijf waarin de opzet en bedoeling van de stage is beschreven. Dit kan van nut zijn bij het zoeken naar een stageplaats.
- Een ouder stelt voor om de stageplaatsen van tevoren te bezoeken.
- Een respondent stelt voor dat de school alle stageplaatsen beheert en aan de leerlingen toewijst.

5.3 Conclusies

- De stageplaatsen worden voor ruim 80% door de leerling zelf gevonden dan wel via de ouders dan wel bekenden van de ouders. De stageplaatsen worden bovendien betrekkelijk snel gevonden en zijn redelijk verdeeld over de verschillende branches.
- De leerling heeft volgens de ouders vooral vaardigheden uit het beroep geleerd, hoe te gedragen in een werksituatie en samenwerken met collega's.
- Of de vervolgopleiding na het vmbo al bepaald is, verschilt per school (van 52% tot 73%). De stage is in beperkte mate van invloed op die keuze (van 40% tot 16%).
- De scholen informeren ouders en leerlingen doorgaans op tijd over de stage. De tevredenheid over de begeleiding tijdens de stage varieert per school.

6.1 Werkwijze van het onderzoek onder 4^e jaars leerlingen vmbo

Van elke vmbo school hebben een beperkt aantal leerlingen aan het onderzoek deel genomen (streefgetal 10-15 leerlingen).

De leerlingen hebben per school individueel de vragenlijst ingevuld. Aansluitend namen de leerlingen deel aan een groepsinterview onder leiding van Frans van Rooij (voorzitter MKB Zaanstad) en/of Arthur Keur (accountmanager Startbaan – docent mbo). Tijdens het interview zijn verhelderende vragen gesteld en is door gepraat met de leerlingen over de vragen.

Aan het onderzoek hebben in totaal 61 leerlingen deelgenomen.

Aan de leerlingen zijn de volgende vragen voorgelegd:

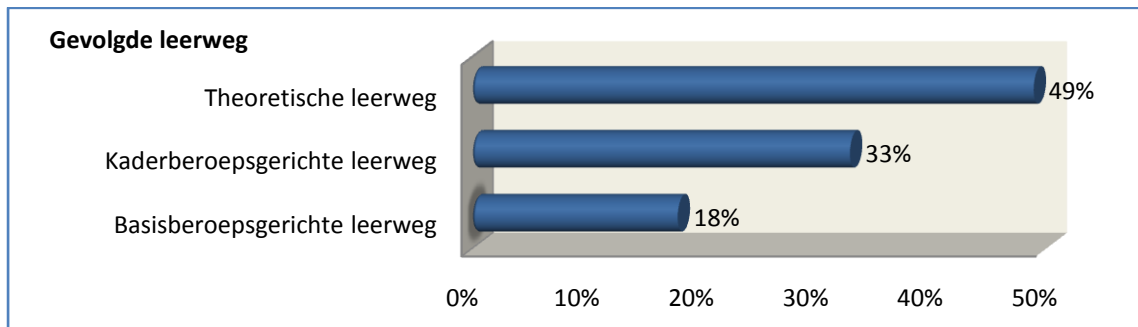
1. Op welke school zit je ?
2. Welke leerweg volg je?
3. Welk programma volg je in de beroepsgerichte leerweg?
4. Ben je al op stage geweest?
5. Wat voor stage was het?
6. Hoe heb je de stageplaats gevonden?
7. Bij hoeveel verschillende bedrijven of instellingen heb je moeten “solliciteren” (opbellen, langsgaan, gesprek voeren), voordat je een stageplaats vond?
8. Heb je problemen ondervonden bij het vinden van een stageplaats? Zo ja, welke?
- 9.. In welke sector heb je een stageplaats gevonden?
10. Sloot deze stageplaats aan bij je vmbo-opleiding?
11. Wat heb je in de stage geleerd?
12. Heb je al gekozen welke opleiding je na het vmbo wil gaan volgen?
13. Heeft je stage daar invloed op gehad?
14. Ben je door school voldoende en tijdig geïnformeerd over de stage?
15. Ben je tevreden over de begeleiding vanuit school tijdens de stage?
16. Welk advies heb je voor de school en het bedrijf om het nut van de stage te verbeteren?

Het gedeelte dat betrekking heeft op het onderzoek onder 4^e jaars leerlingen is afgesloten op 28 november 2008.

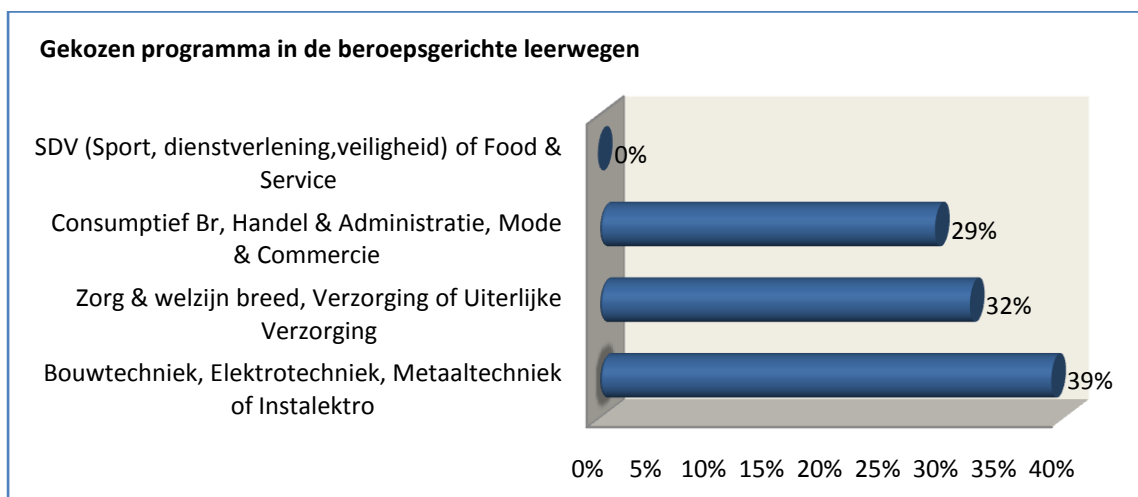
In de analyse van de onderzoeksgegevens (6.2) zijn bij elke voorgelegde vraag, waar mogelijk, de gegevens van alle vmbo-scholen samengevoegd om zodoende een Zaanstad-breed beeld te krijgen.

6.2 Analyse onderzoeksgegevens

6.2.1 De geënquêteerde leerlingen volgen deze leerweg:

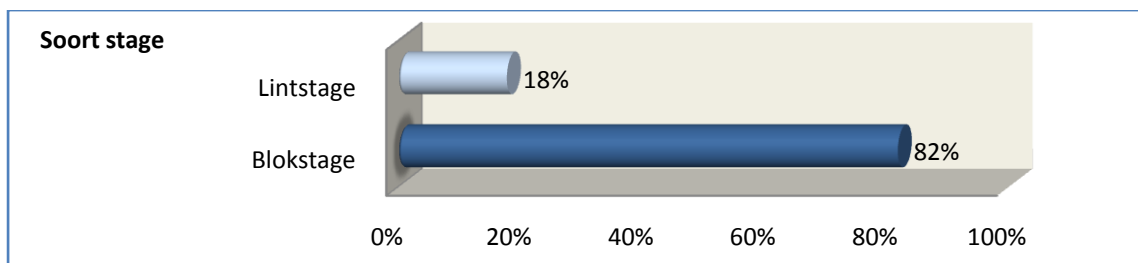

6.2.2 De leerlingen die een beroepsgerichte leerweg doen, volgen deze programma's:

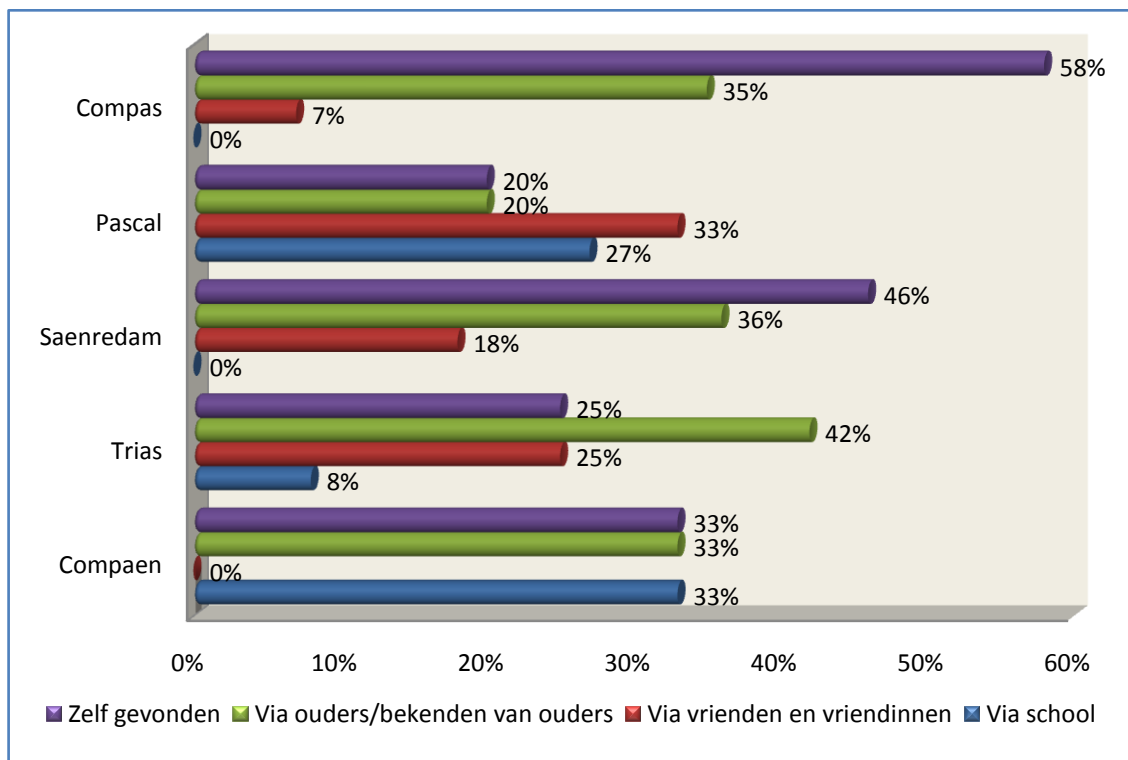

6.2.3 Alle ondervraagde leerlingen hebben een stage gedaan.

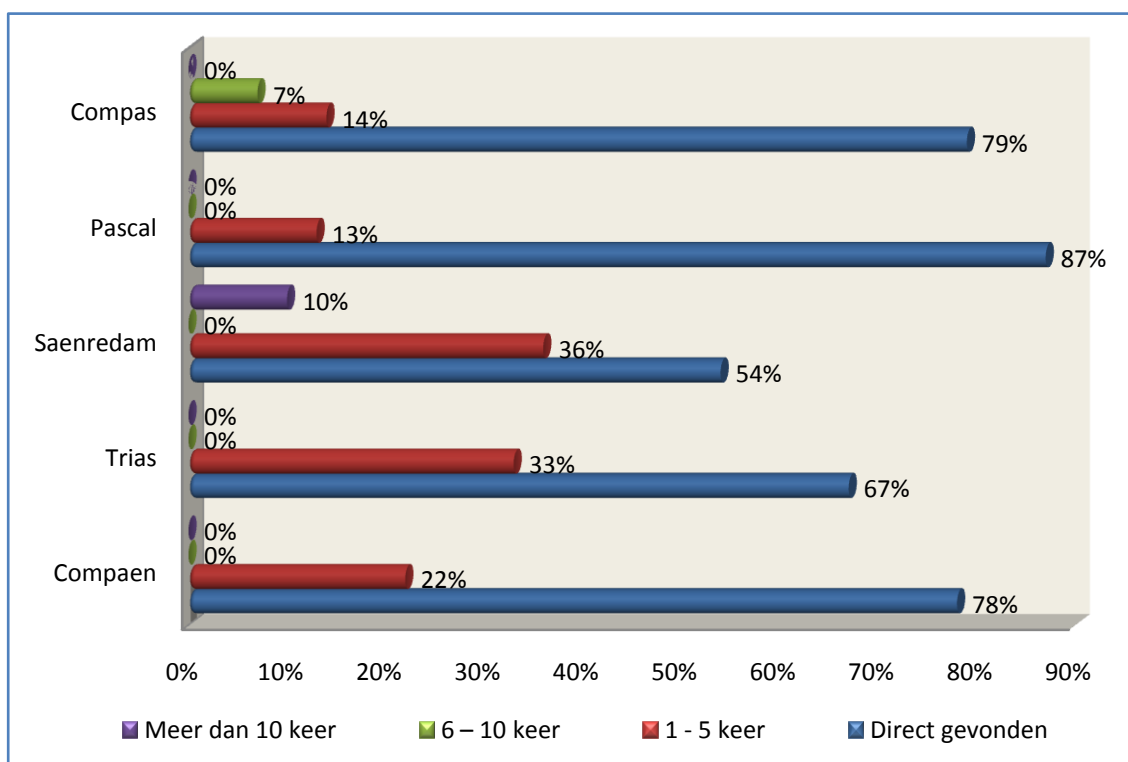
6.2.4 De leerlingen hebben de volgende soort stage gedaan:

6.2.5 De leerlingen hebben op de volgende wijze een stageplaats gevonden:

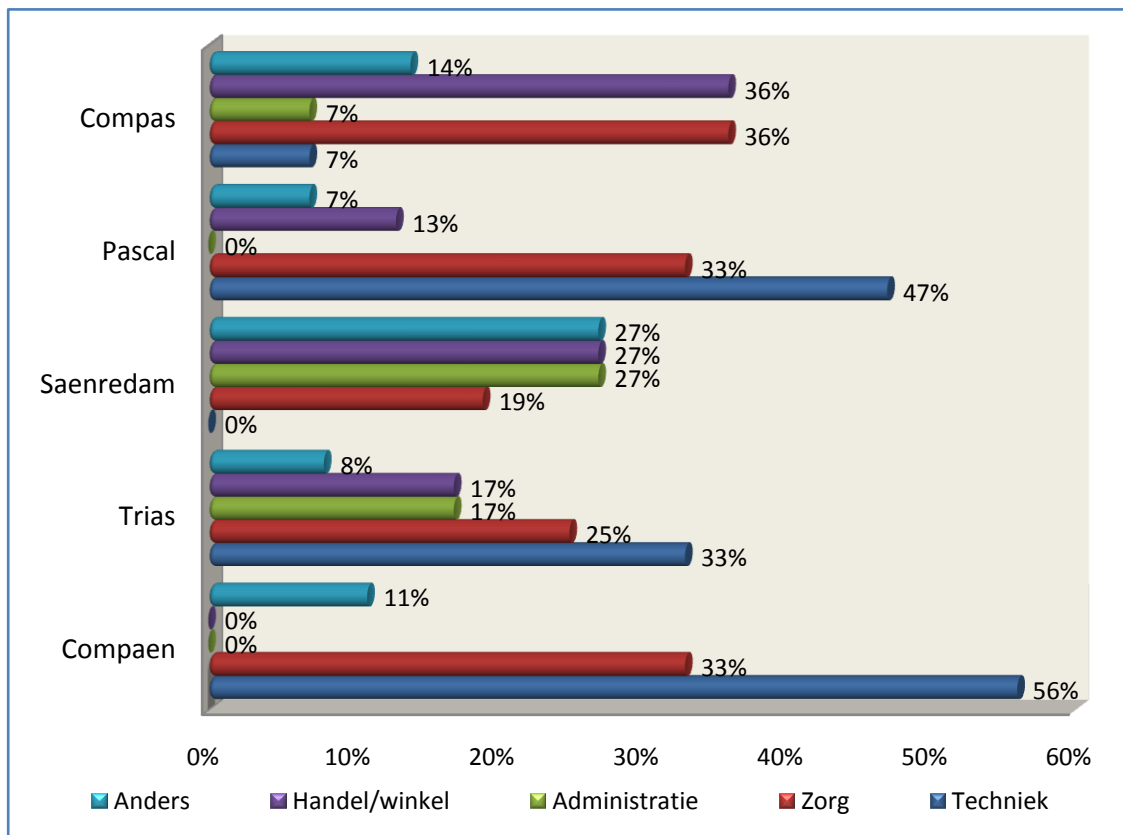

6.2.6 De leerlingen is gevraagd naar het aantal keren dat men heeft moeten "solliciteren" voordat een stageplaats werd gevonden:

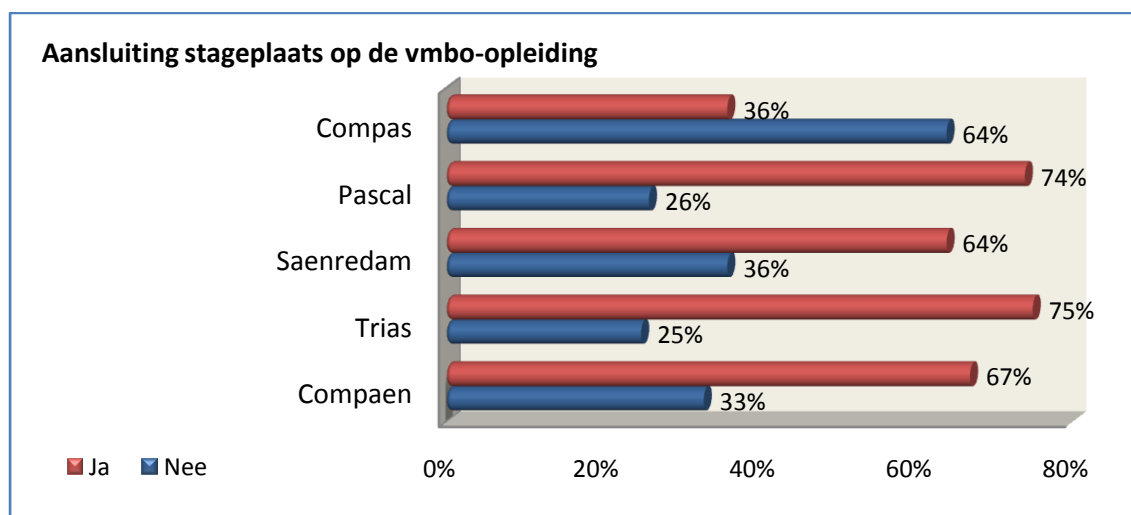

6.2.7 Op de vraag of men specifieke problemen heeft ondervonden bij het vinden van een stageplaats antwoordden slechts 4 van de 61 leerlingen dat het vinden van een stageplaats lastig was geweest.

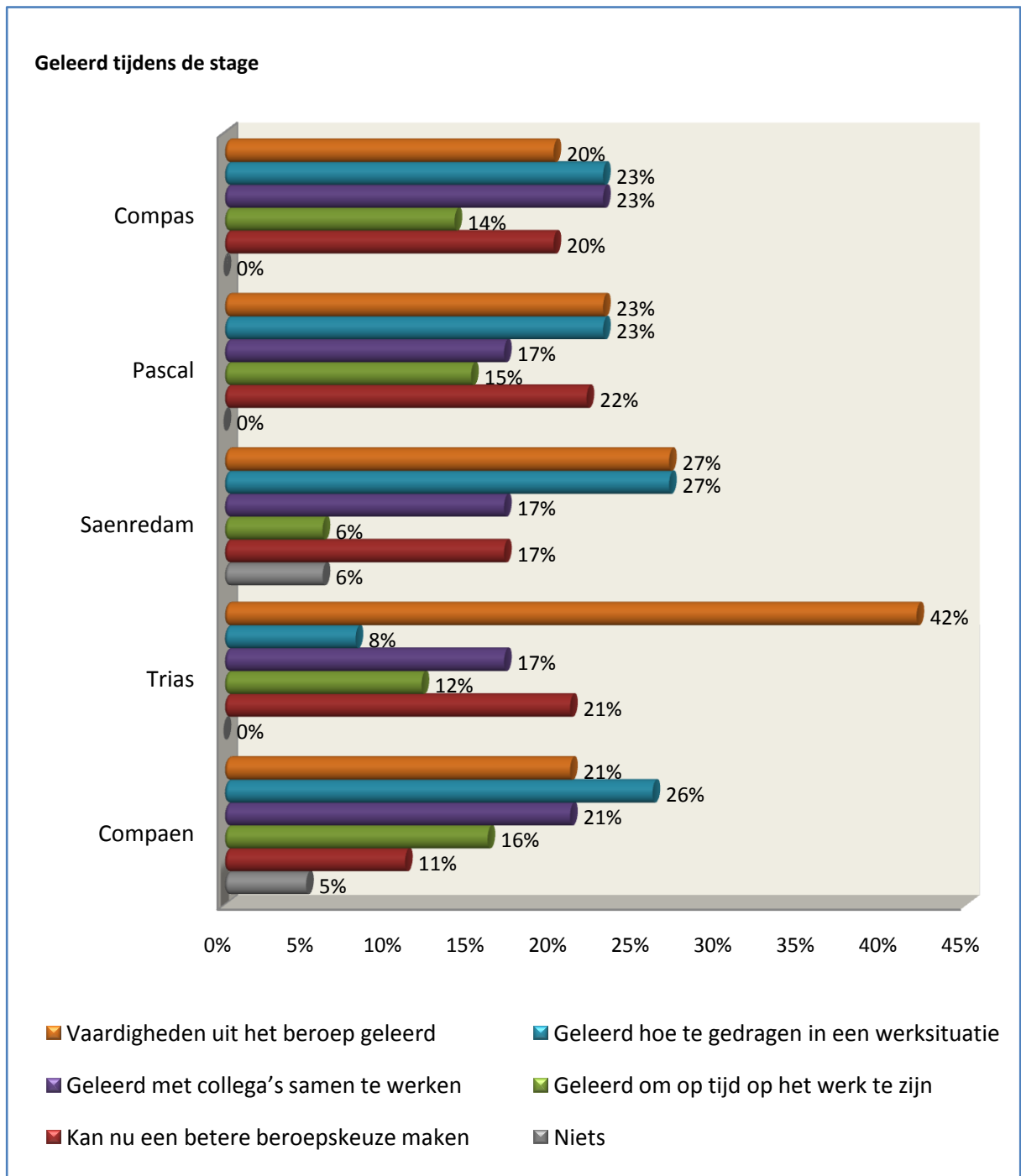
6.2.8 De leerlingen hebben een stageplaats gevonden in de volgende branche:

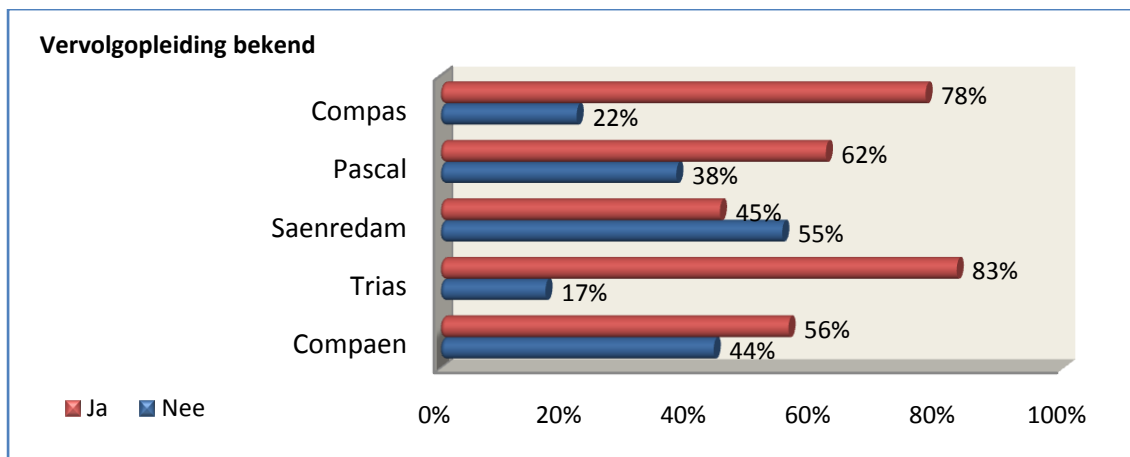
6.2.9 Op de vraag of de stageplaats aansluit op de gevolgde opleiding, werd als volgt geantwoord:

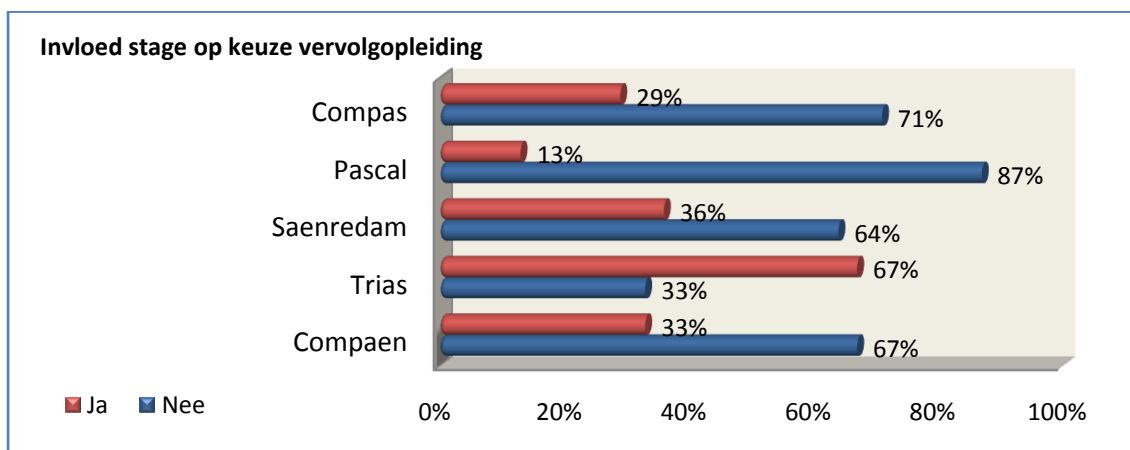
6.2.10 Aan de leerlingen is gevraagd wat zij tijdens de stage hebben geleerd.

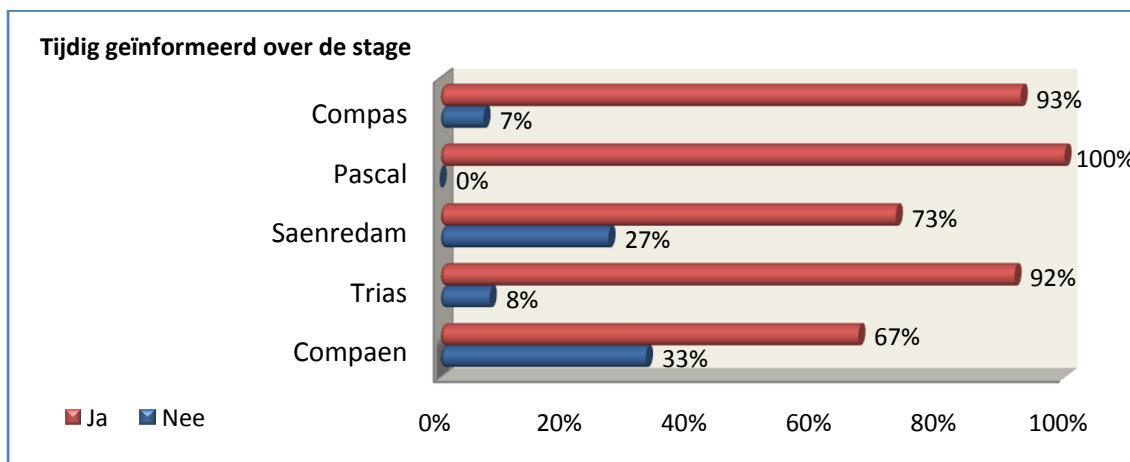
6.2.11 De leerlingen is gevraagd of de vervolgopleiding al bekend is.

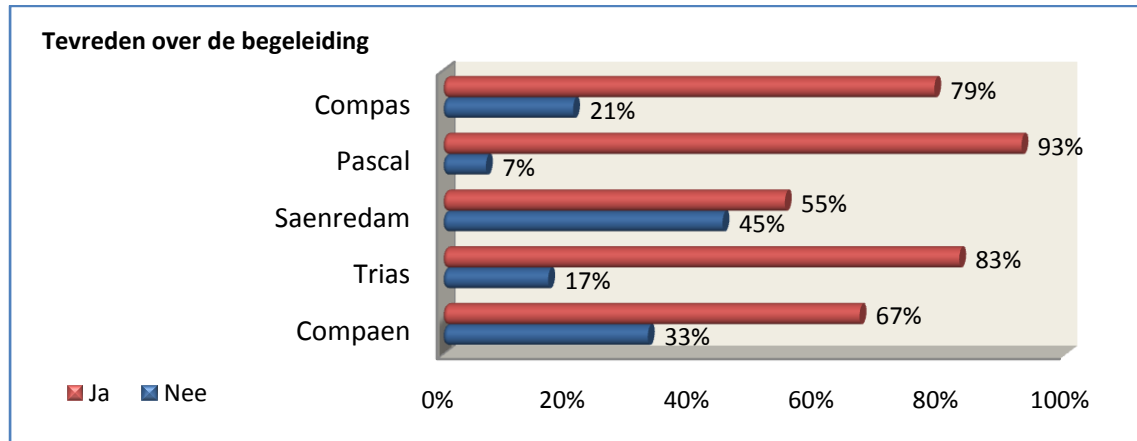
6.2.12 Gevraagd is of de stage van invloed is geweest op de keuze van de vervolgopleiding.

6.2.13 Gevraagd is of de school voldoende en tijdig informatie over de stage heeft gegeven.

6.2.14 Gevraagd is of men tevreden is over de begeleiding tijdens de stage.

6.2.15 58 leerlingen hebben verbeterpunten aangegeven ten behoeve van de effectiviteit van de stages:

- 22% denkt dat de voorbereiding door de school kan worden verbeterd. Hiertoe wordt gerekend goede en tijdige informatie ontvangen die nodig is voor een succesvolle stage als ook het zoeken naar een stageplaats als de leerling daar zelf niet in slaagt.
- 41% zou het zeer prijs stellen als de leerling tijdens de stage door een stagebegeleider op de werkplek wordt bezocht. Het contact tussen de school/bedrijf/leerling tijdens de stage is onvoldoende.
- 14% denkt dat de begeleiding door en in het bedrijf kan worden verbeterd.
- 10% zou graag meer willen doen tijdens de stage dan door het bedrijf wordt toegestaan.
- 7% merkt op dat ook vmbo-leerlingen een stageplaats verdienen en niet alleen mbo-leerlingen.
- 2% zegt dat het handig zou zijn als er folders zouden zijn waarin staat welke bedrijven stageplaatsen hebben.
- 2% zou graag meer dan één keer per jaar stage willen lopen.
- 2% heeft liever een blokstage dan een lintstage.

6.3 Conclusies

- Het merendeel van de leerlingen (> 80%) heeft een blokstage gevolgd.
- Hoewel de scholen onderling verschillen kun je stellen dat de leerling zijn stageplaats zelf vindt, dan wel geholpen wordt door ouders / familie of vrienden. Bovendien valt op dat de stageplaats snel gevonden wordt, per school variërend tussen de 50% en bijna 90%. Slechts 6,5% van de ondervraagde leerlingen gaf aan dat het moeilijk was om een stageplaats te vinden. De stageplaats sluit in 60% tot 75% van de gevallen aan bij de vmbo-opleiding die gevolgd wordt.
- Op de vraag wat de leerlingen geleerd hebben, komt een vrij stabiel antwoord naar voren met de volgende top drie.
  1. Vaardigheden uit het beroep (Trias scoort hier boven gemiddeld).
  2. Geleerd hoe te gedragen in een werksituatie.
  3. Geleerd om met collega's samen te werken.
- In het najaar weet het merendeel van de 4^e jaars leerlingen al welke vervolgopleiding te gaan volgen; de stage heeft bij het tot stand komen van de keuze voor de vervolgopleiding slechts in beperkte mate invloed uitgeoefend.
- De leerlingen geven aan dat ze doorgaans tijdig geïnformeerd zijn over de stage. De tevredenheid loopt op van bijna 70% (Compaen) naar 100% (Pascal). De leerlingen geven aan dat ze min of meer tevreden zijn over de begeleiding vanuit school. Die tevredenheid loopt op van 55% (Saenredam) naar 93% (Pascal).
- In het algemeen kun je stellen dat de leerlingen tevreden over de stage zijn en zij juichen deze vorm van leren in de praktijk toe.

6.4 Inleiding

Vanaf schooljaar 2004-2005 worden de Zaanse leerlingen in de sector techniek bevestigd over het onderwijs dat zij volgen in de bovenbouw van het vmbo (leerjaar 3 en 4). De leerlingen vullen in de twee schooljaren bovenbouw drie keer een vragenlijst (monitor) in. De vragenlijsten zijn destijds opgesteld door Frans Heurter in nauwe samenwerking met de leden van de Klankbordgroep sector techniek van de Kamer van Koophandel, waar de gezamenlijke vmbo scholen toen en ook nu structureel mee samenwerken.

- De instroommonitor wordt afgenomen in het begin van het derde leerjaar. De leerling beantwoordt vragen over de keuze, die gemaakt is voor de sector techniek en wat daartoe heeft bijgedragen. Ook geeft de leerling aan wat zijn eerste indruk is na 6-8 lesweken in de technische afdeling.
- De doorstroommonitor wordt afgenomen aan het begin van het vierde leerjaar. De leerling beantwoordt vragen over de ervaringen en bevindingen in de afdeling in het derde leerjaar en over de stage. Ook wordt gevraagd of de leerling, wetende wat hij nu weet, dezelfde keuze gemaakt zou hebben.
- De uitstroommonitor wordt afgenomen aan het eind van het vierde leerjaar. De leerling beantwoordt vragen over de keuze voor de vervolgopleiding die hij gemaakt heeft in de sector techniek of daar buiten. Ook wordt gevraagd naar zijn motivatie om wel/niet verwant door te stromen naar het mbo.

Aanvankelijk waren het papieren vragenlijsten en de uitkomsten werden handmatig verwerkt. Met ingang van schooljaar 2007-2008 vullen de leerlingen de vragenlijsten digitaal in via www.zaansvmboinbedrijf.nl. Vanaf augustus 2008 wordt het gebruik van de monitoren geleidelijk uitgebreid naar alle sectoren in de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo. Inmiddels hebben de Zaanse monitoren ook landelijke bekendheid gekregen.

In dit onderzoek hebben we de uitkomsten gebruikt van de 4^e jaars leerlingen uit de sector techniek. De sector techniek is aanwezig op drie vmbo scholen te weten Pascal Zuid, Trias VMBO en Compaen VMBO.

De 4^e jaars leerlingen van deze drie scholen hebben de doorstroommonitor ingevuld in oktober 2008. In de doorstroommonitor worden ook vragen gesteld over de stage van de leerlingen in het 3^e leerjaar.

Aangezien de leerlingen nagenoeg tegelijk met dit onderzoek de doorstroommonitor hebben ingevuld hebben de vragen over de stage uit doorstroommonitor 2008 een plaats gekregen in dit onderzoek

De gezamenlijke uitkomsten van een beperkt aantal vragen van de drie vmbo scholen worden hieronder vermeld.

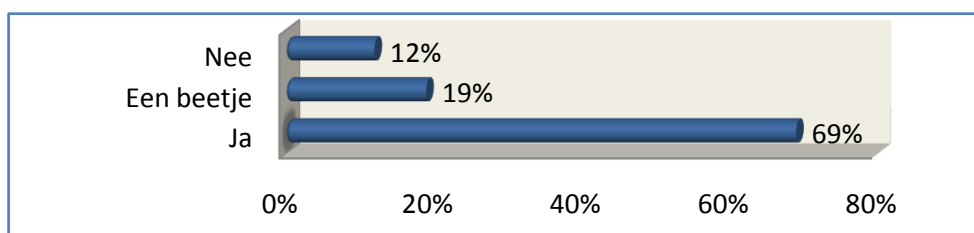
6.5 Analyse monitorgegevens

Deelnemende scholen: Trias VMBO	150 ll.	45.87%
Pascal VMBO	91 ll.	27.83%
Compaen VMBO	86 ll.	26.30%

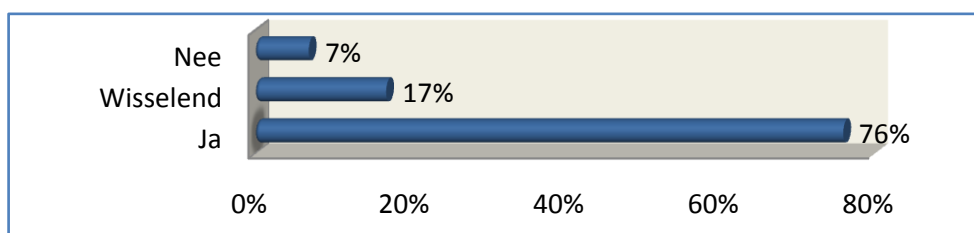
De volgende vragen zijn voorgelegd:

1. Heb je in een bedrijf stage gelopen dat te maken heeft met je opleiding?
2. Was je tevreden over je stageplek?
3. Waar was je zeer tevreden over? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)
4. Waar was je zeker niet tevreden over? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)
5. Zou je, als dat kon, weer bij hetzelfde bedrijf gaan stagelopen?
6. Wat hoopte je met de stage te bereiken? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

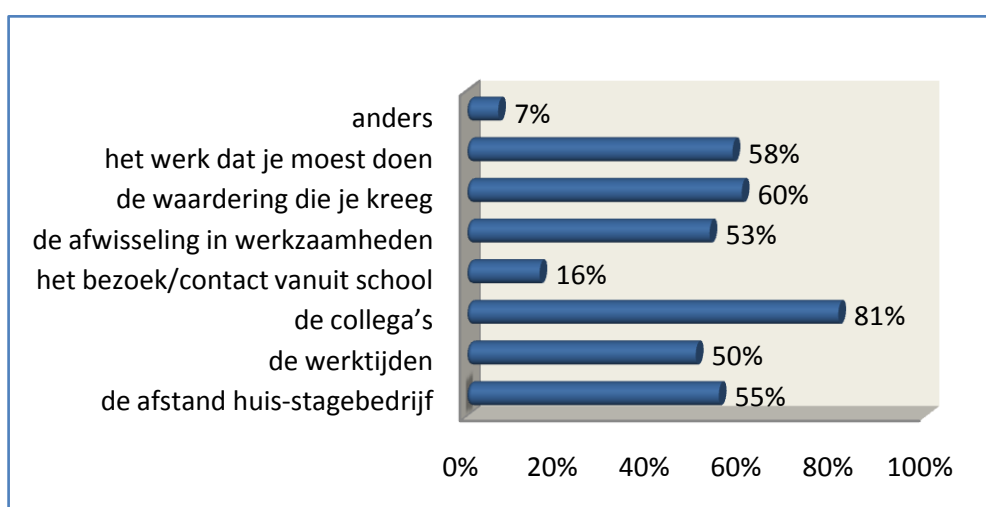
6.5.1 Heb je in een bedrijf stage gelopen dat te maken heeft met je opleiding?

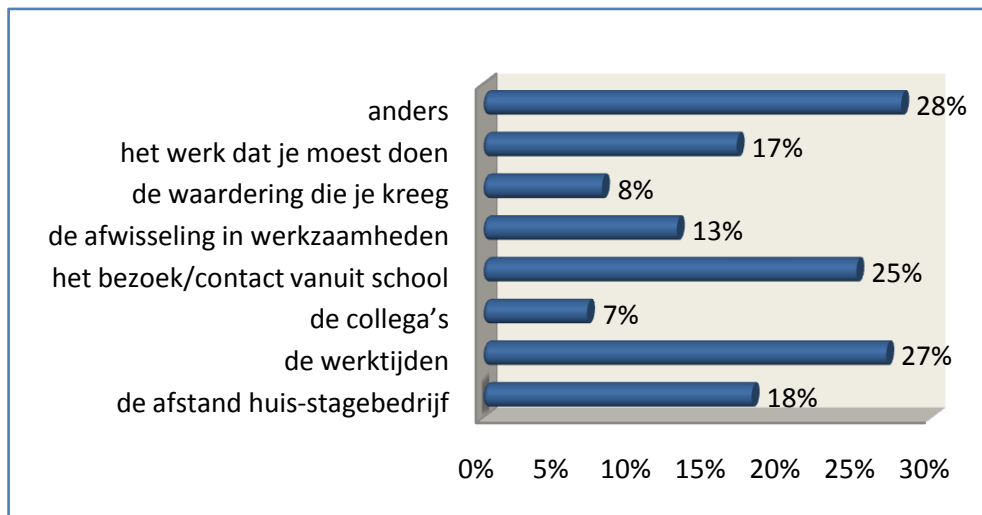
6.5.2. Was je tevreden over je stageplek?

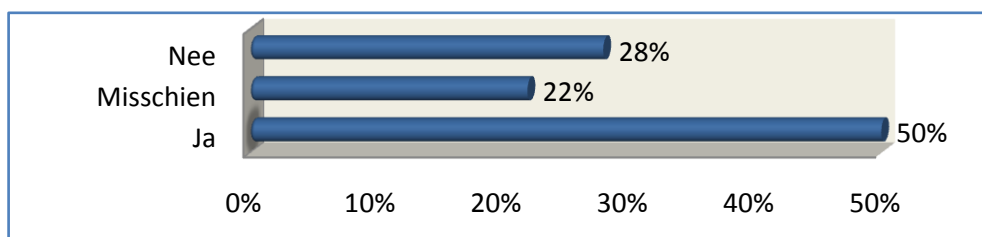
6.5.3 Waar was je zeer tevreden over? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

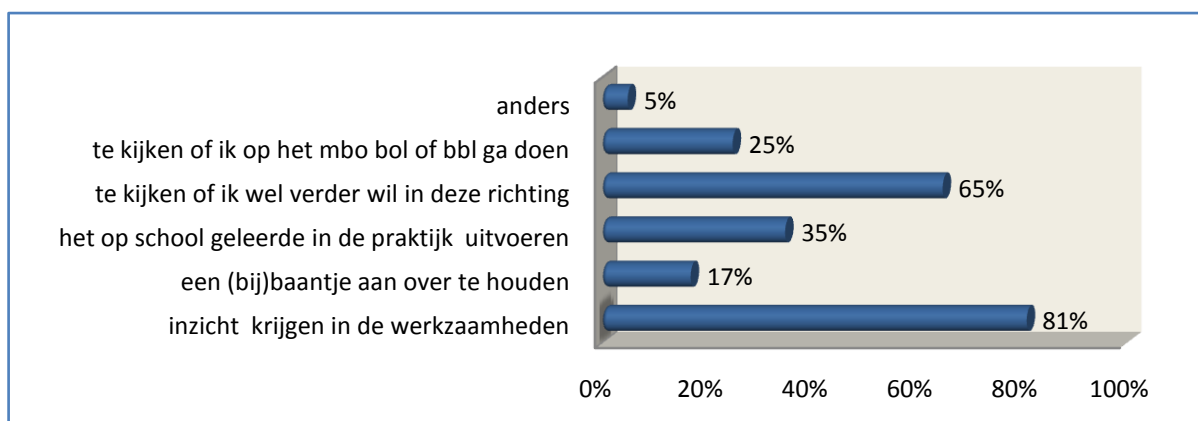
6.5.4 Waar was je zeker niet tevreden over? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

6.5.5 Zou je, als dat kon, weer bij hetzelfde bedrijf gaan stagelopen?

6.5.6 Wat hoopte je met de stage te bereiken? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

6.6 Conclusies

Hoewel de vraagstelling in de doorstroommonitor anders is dan in het stageonderzoek, lopen de uitkomsten redelijk met elkaar in de pas.

Uit de doorstroommonitor komt het volgende naar voren:

- De stageplaats sluit in 70% van de gevallen aan op de vmbo-opleiding.
- De leerlingen zijn doorgaans tevreden over de stage (75%).
- De tevredenheid over de collega's scoorde hoog (81%); de tevredenheid over de begeleiding vanuit school daarentegen laag (16%).
- De ontevredenheid betrof in ieder geval de werktijden (27%) en het uitblijven van bezoek vanuit school (25%).
- De helft van de leerlingen zou bij een volgende stage het zelfde bedrijf weer kiezen.
- De stage heeft bij 81% van de leerlingen meer inzicht in de werkzaamheden gegeven en 65% van de leerling heeft de stage gebruikt om te kijken of er verder gegaan zal worden in deze richting.

---

7 EINDCONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit rapport zijn de resultaten van een breed onderzoek naar de stand van zaken en de ervaringen met stage in het vmbo en beroepspraktijkvorming in het mbo verwerkt. Uit deze onderzoeken zijn conclusies getrokken die betrekking hebben op de verschillende doelgroepen. De belangrijkste eindconclusies worden hier beschreven. Tevens zijn in de inleiding een aantal algemene vragen gesteld. Deze worden hier ook beantwoord.

7.1 Eindconclusies

Onderzoek bedrijfsleven

Bijna de helft van de bedrijven is geen erkend leerbedrijf. Veel van die bedrijven kennen ook niet de voorwaarden om een erkend leerbedrijf te worden.

Blokstage is de meest voorkomende vorm van stage waarmee wordt gewerkt. Daarentegen werkt geen van de bedrijven met lintstage. 75% van de respondenten heeft een goede ervaring met deze vorm van stage. Veel bedrijven vinden dat de begeleiding vanuit school beter kan. De communicatie is hier het grootste punt van verbetering, zowel met het bedrijf als de leerling. Het valt op dat sommige bedrijven geen stages meer bieden omdat zij geen begeleiding kunnen geven.

De meerderheid van de bedrijven vindt stagiairs een meerwaarde voor een bedrijf en zien de leerlingen als de toekomstige medewerkers van het bedrijf.

Onderzoek onderwijspersoneel VMBO

Het VMBO heeft geen problemen bij het vinden van stageplaatsen. Per school wordt een keuze gemaakt voor het soort stage. Bij het maken van die keuze kunnen de scholen meer rekening houden met de wensen van het bedrijfsleven. Bij het vinden van stageplaatsen kan de school meer gebruik maken van de mogelijkheden, die het bedrijfsleven biedt. Ook verdient het aanbeveling om in school meer aandacht te geven aan het leerrendement van de stage.

De meeste contacten met het bedrijfsleven vinden plaats door excursies, overleg en het uitvoeren van BOLO's .

Onderzoek MBO

Er zijn in principe voldoende stageplaatsen in het MBO, maar de deelnemers zijn selectief in hun keuze. De locatie van de werkplek en vergoeding spelen een essentiële rol. Uitval met als reden BPV komt onder BOL-deelnemers weinig voor, onder BBL-deelnemers vaker.

Deelnemers (zowel BOL als BBL) zijn tevreden over de begeleiding vanuit school en op de BPV-plek. Een aandachtspunt is bij een aantal opleidingen het voorbereiden van begeleiders/praktijkopleiders in de bedrijven op competentiegericht onderwijs.

Onderzoek ouders VMBO

De stageplaatsen worden voor ruim 80% door de leerling zelf gevonden dan wel via de ouders dan wel bekenden van de ouders. De leerling heeft volgens de ouders vooral vaardigheden uit het beroep geleerd, hoe te gedragen in een werksituatie en samenwerken met collega's.

Onderzoek leerlingen VMBO

Het merendeel van de leerlingen (> 80%) heeft een blokstage gevolgd. Hoewel de scholen onderling verschillen kun je stellen dat de leerling zijn stageplaats zelf vindt, dan wel geholpen wordt door ouders / familie of vrienden. De stageplaats sluit in 60% tot 75% van de gevallen aan bij de vmbo-opleiding die gevolgd wordt.

Op de vraag wat de leerlingen geleerd hebben, komt een vrij stabiel antwoord naar voren met de volgende top drie.

1. Vaardigheden uit het beroep.
2. Geleerd hoe te gedragen in een werksituatie.
3. Geleerd om met collega's samen te werken.

In het algemeen kun je stellen dat de leerlingen tevreden zijn over de stage en zij juichen deze vorm van leren in de praktijk toe. Toch blijkt dat de stage bij het tot stand komen van de keuze voor de vervolgopleiding in beperkte mate van invloed is.

Onderzoek doorstroommonitor vmbo

De stageplaats sluit in 70% van de gevallen aan op de vmbo-opleiding. De leerlingen zijn doorgaans tevreden over de stage (75%). De tevredenheid over de collega's scoort hoog (81%); de tevredenheid over de begeleiding vanuit school daarentegen laag (16%). De ontevredenheid betreft in ieder geval de werktijden (27%) en het uitblijven van bezoek vanuit school (25%). De stage heeft bij 81% van de leerlingen meer inzicht in de werkzaamheden gegeven en 65% van de leerlingen heeft de stage gebruikt om te kijken of er verder gegaan zal worden in deze richting.

7.2 Aanbevelingen :			
	Bedrijfsleven	Mbo	Vmbo
Bron: Onderzoek bedrijfsleven	De voorwaarden voor een erkend leerbedrijf onder de aandacht brengen. Bedrijven stimuleren om een erkend leerbedrijf te worden (vooral in de branche zakelijke dienstverlening).		
Bron: Onderzoek onderwijspersoneel en deelnemers Mbo	Onder de aandacht brengen bij bedrijven dat men via de website van het Regio College gemakkelijk in contact komt met de juiste contactpersonen van de opleidingen.	Zorg voor goede voorbereiding van opleiders op competentiegericht onderwijs.	
Bron: Onderzoek onderwijspersoneel Vmbo	De begeleiding op de werkplek kan beter. Koppel de stagiair aan een vast persoon op de werkplek. Het onderwijs heeft behoefte aan meer structuur in het zoeken van de stageplaats. De inhoudelijke kant van de stage kan verbeterd worden door een betere afstemming en samenwerking.		Laat de stage in de theoretische leerweg langer duren met als doel een optimale bijdrage te leveren aan de beroepsoriëntatie. Bevorder de deskundigheid van de stagecoördinatoren door een in company training. Verbeter de voorbereiding, vergroot het draagvlak in school en breng de stage nadrukkelijker onder de aandacht van de leerling.
Bron: Onderzoek Ouders			De begeleiding vanuit de school kan beter. Ouders zijn nieuwsgierig naar het stageverslag van hun kind. Voorkom 'pieken' in stageperiodes door een betere afstemming. Verbeter de communicatie rond de stage en evalueer met alle partijen. Informeer het bedrijfsleven beter over doel en nut van de stage.
Bron: Onderzoek Leerlingen Vmbo			Verbeter de begeleiding vanuit de school en versterk het contact tussen de school en het bedrijf.

- Het onderwijs kan de bestaande voorzieningen, zoals stagebureaus en kenniscentra, in Zaanstad meer en beter benutten.
  - Zorg dat elke vmbo school 1 of 2, goede gefaciliteerde, contactpersonen (stagecoördinator) heeft die het aanspreekpunt zijn voor het bedrijfsleven.
  - Een stageboekje of flyer met uitleg van begrippen en uitdrukkingen geeft duidelijkheid aan leerlingen, deelnemers en ouders en draagt bij aan de uniformiteit.
  - Het contact tussen bedrijfsleven en onderwijs kan structureel en professioneel verbeterd worden. Hierdoor kunnen theorie en praktijk beter op elkaar aansluiten, onderwijs is beter op de hoogte van beschikbare stageplaatsen en bedrijven kunnen gebruik maken van stagiairs. De relatie tussen scholen en bedrijven wordt hierdoor versterkt.
  - Een accountmanager voor het vmbo in de Zaanstreek kan de contacten tussen onderwijs en bedrijfsleven versterken en uitbreiden. Overleg tussen accountmanager vmbo en het mbo is een must.
  - De stagecoördinatoren van de vmbo scholen nemen in overleg kennis van de werkwijze van scholen die het goed doen. Gezamenlijk onderzoeken de stagecoördinatoren of onderdelen uit elkaars werkwijze overgenomen kunnen worden. Er kan een begin gemaakt worden door bijvoorbeeld twee van de meest in het oog springende onderwerpen te implementeren in de andere vmbo scholen.
  - Maak de stage en de stagebegeleiding expliciet onderdeel van de kwaliteitszorg in de school.
  - Jaarlijks vindt er per school een stageoverleg plaats waaraan wordt deelgenomen door stagecoördinator(en), een of meerdere vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en enkele leerlingen 4^e jaars vmbo. Laat leerlingen aan de hand van een korte evaluatie vertellen over hun ervaringen en de verbeterpunten benoemen.
  - Zoek naar mogelijkheden om de stage in duur uit te breiden en houd daarbij rekening met de stages van de andere vmbo scholen en de wensen van het bedrijfsleven.
  - Laat niet de organisatie van de school bepalend zijn voor de planning van de stage, maar onderzoek samen met het bedrijfsleven welke periode ook voor het bedrijfsleven goed uitkomt.
  - Het is wenselijk om twee keer per jaar een stagebarometer met het aanbod per sector en bedrijfstak in Zaanstad te laten verschijnen.
  - Stel een werkgroep samen met twee of drie docenten bovenbouw vmbo, twee stagebegeleiders van de werkvloer en een vertegenwoordiger van het MKB.
-

7.3 Antwoorden algemene vragen

In de inleiding (1.1) is een aantal onderzoeksvragen opgenomen naar aanleiding van de stageconferentie (februari 2006). Het rapport geeft antwoord op deze vragen.

Onderstaand zijn de vragen met antwoorden weergegeven:

- Zijn er voldoende stageplaatsen?
In Zaanstad zijn in principe voor de leerlingen vmbo en deelnemers mbo voldoende stageplaatsen beschikbaar.
- Vinden ook niet-Nederlandse leerlingen een stageplaats?
Aangezien voor alle leerlingen een stageplaats is gevonden, kan geconcludeerd worden dat ook niet-Nederlandse leerlingen een stageplaats vinden.
Meer dan de helft van de bedrijven geeft ook aan dat zij het oneens zijn met de stelling dat hun voorkeur uitgaat naar een Nederlandse stagiair.
- Welke rol speelt het onderwijs bij het vinden van een stageplaats? Hoe vinden de leerlingen de stageplaatsen?
Bij de beantwoording van deze vraag verschillen de antwoorden per doelgroep licht. Ruwweg gesteld slaagt ca. 45% van de leerlingen er zelf, zonder bemiddeling, in een stageplaats te vinden. De overige leerlingen maken gebruik van het stagebestand van de school of de netwerken van de docenten, ouders, bekenden en vrienden.
- Wat leert de leerling op de stageplaats? Welke ervaringen zijn belangrijk en waardevol?
De leerling heeft volgens de ouders vooral vaardigheden uit het beroep geleerd, hoe te gedragen in een werksituatie en samenwerken met collega's.
De leerlingen van het VMBO geven een duidelijke top 3 van wat zij geleerd hebben:
  1. Vaardigheden uit het beroep
  2. Geleerd hoe te gedragen in een werksituatie
  3. Geleerd om met collega's samen te werken
- Zijn de stagiairs ook lastig voor het bedrijf of zien de bedrijven het als een kans om toekomstige werknemers in het eigen bedrijf op te leiden?
De meerderheid van de bedrijven vindt stagiairs een meerwaarde voor het bedrijf en zien hen als de toekomstige medewerkers van het bedrijf.
- Zijn de bedrijven waar de leerlingen stage lopen allen erkend of zijn er ook nog niet-erkende leerbedrijven in de Zaanstreek?
43% van de bedrijven is nog geen erkend leerbedrijf; vooral in de zakelijke dienstverlening zijn veel bedrijven nog niet erkend.